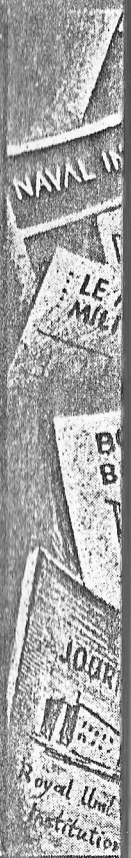
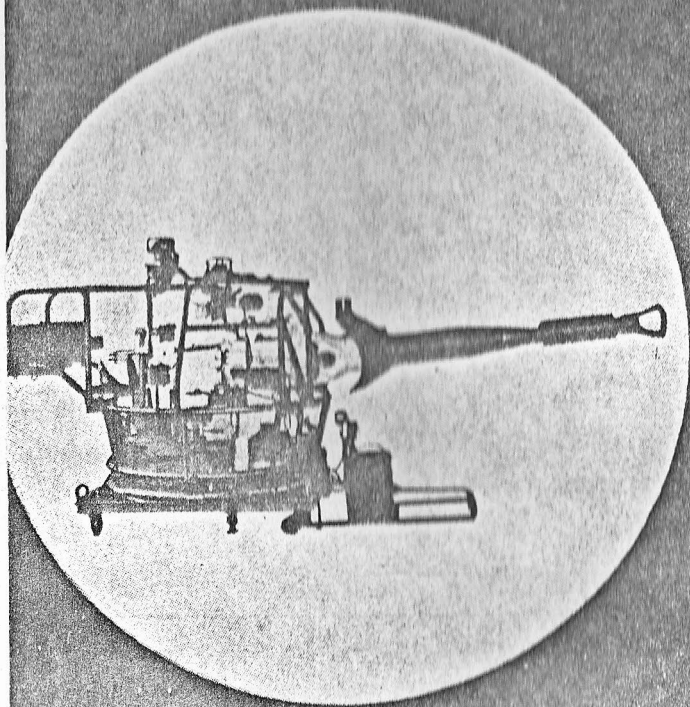

הקולן

צקלון

לקט תרגומים

תוכן הענינים

- האיש נושא-הרובת לין מונטרוס 3
הפנקים בסיוע לרגלים — כיצד? קפיטן פ. אי. סאנדרס 14
לסוגית אימון הגייסות לחגנה קול' אלפרד ארנסט 20
פרקי הכשרת גייסות קול' לוויט' ו. יעקובלב 34

צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"

אב תשי"ד - אבנוסס 1954

מס' 17

המשביר המרכזי בע"מ

חליאביב. דרך שלמה (בנין המשביר)

המוסד לאספקה
של הסתדרות העובדים בישראל

תמונת השער

צריח-אימונים חדש למנקאים

הותקן לשימוש ביחידות השריון המיליציוניות של "המשמרה-לאומי" האמריקאי — לפי צריח טנק 47 N — וכולל בו כל הדרוש בשלב "האימון להכרת הטנק" בכל הנוגע לתותנות, קשר ותפעול-הצריח. מחירו — עשירית משל מתקן האימון הקודם אשר ממנו קטן הוא בהרבה. מהיותו בנוי "שלדית" מאפשר הוא למתאמנים התבוננות ישירה בכל הפעולות המבוצעות בתוכו.

בית הדפוס הצבאי מס' 665

האיש נושא-הרובה

(חלקו של הקלעי בהכרעות מלחמה)

מאת לין מונטרוס

באחד מימי הסתיו, ב-1781, הניחה ארמיה בריטית את נשקה מידיה, בעוד התזמורת מגננת "מדוע העולם הפוך כליכך?". קורנוואליס¹ נכנע לפני ואשינגטון ביוקטאון, ולאיש נושא-הרובה היה חלק בכך.

אכן, ראוי הוא האיש נושא-הרובה כי יזקף לזכותו חלק נכבד מן הנצחון שנחלו המתישבים האמריקאיים במלחמתם הממושכת נגד ארץ-האם שלהם, החזקה מהם באמצעי-לחימה. לא זו בלבד שאיש-הרובה סייע לירות אבן-פינה לאומה חדשה, אלא שהעמיד יסודות גם לאי-אלו תפיסות חדשות הרות-תוצאות בטקטיקת הרגלים. שכן הקצינים הצעירים, הבריטיים, הצרפתיים והגרמניים, שנטלו חלק במלחמה, חזרו לאירופה כדי ליישם שם אחדים מן הלקחים הבולטים ביותר. וליישום זה היתה יד רבה בתוצאות המלחמות הנפוליאוניות.

ראש-וראשון בין האירופאים שנטלו חבל במלחמת-השחרור של אמריקה היה המרקוז דה לאפאיאט, שהצביא בהצטיינות ארמיות אמריקאיות קטנות אחדות. שנים מהעתידיים להיות מרשלים של נפוליון, ברטיה וג'ורדאן, שירתו גם הם שירות צבאי באמריקה, וחזרו לארצם ותהילת מוסדות אמריקה בפייהם.

שמונה שנים לאחר יוקטאון, בפרוץ המהפכה הצרפתית, תבע לאפאיאט כי פלוגת רובים-מחורקיי-קדח תכלל בכל גדוד של ה"משמר הלאומי" הצרפתי החדש. מספר יחידות כאלה אמנם הוקמו, אלא שלא היה בכוחם של אמצעי הייצור המוגבלים של צרפת המהפכנית לספק מושקטים² חלקי-הקדח בכמות הנדרשת.

(1) המצביא הבריטי באמריקה ומפקד הכוחות הבריטיים שנתרכו ביוקטאון בשלהי מלחמת-השחרור של אמריקה. בעוד הבריטים יושבים שם בחיבוקי-ידים, סגרו עליהם הגייסות של האמריקאים והצרפתים. ב-19.9.1781 נכנעו לפניהם קורנוואליס ו-7000 חייליו. — המער.
(2) בשם מושקט נוהגים לכנות, בדרך כלל, כלייריה חלקיקדח, בעל מנעל-גלגל או מנעל-חלמיש. משקלו, בסוף המאה ה-18, היה 5½—5 ק"ג. הטוח היעיל המכסמילי שלו היה 100 מ'. — המער.

מחברים ומקורות

(הארות והערות לקורא)

האיש נושא-הרובה, מאת ל. מונטרוס

הרשימה מנתחת את חלקו של הרובאי בהכרעת מערכות ומלחמות בדבריהימים של 200 השנים האחרונות. המחבר אינו מבקש למעט את ערכם של החיילות המסייעים לרגלים, אך סברתו היא ש"בכל דבריהימים כולם שולט הכלל, כי מכשיר צבאי מתרופף כאשר הרגלים נסמכים יתר-על-המידה על חיילות-סיוע".

המחבר הוא הסטוריון צבאי, אשר לזכותו ספר על תולדות צבא הצי ("מארינס") האמריקאי, "המלחמה במרוצת הדורות", וכן כתבים אחרים מקורות מלחמת הצפון והדרום, ועוד.

הרשימה לקוחה מתוך "כתבי-העת של חיל ה"מארינס" האמריקאי ("MARINE CORPS GAZETTE").

המונחים כסיוע לרגלים — כיצד? מאת הקפיטן פ. אי. סאנדרס

רשימה זאת היא המשך קריהמחשבה שפותח ע"י המחבר ברשימתו "בין טנקים לרגלים" ("צקלון" 16), והטוען כי אין מגיעים לשיתוף-פעולה תכליתי בין טנקים ורגלים בלא שידעו הרגלים ידיעה יסודית את אפשרויותיו של הטנק ואת מגבלותיו. המחבר הוא ותיק מלחמה-ע השניה, ממצטייני מלחמת קוריאה, ובוגר ב"ס לשריון. גם רשימה זאת לקוחה מתוך "כתבי-העת של חיל ה"מארינס" האמריקאי.

לסוגית אימון הגייסות להגנה, מאת הקולונל א. ארנסט

עובדה היא — אשר ודאי שיש לה שרשים פסיכולוגיים, אך היא עצמה משפיעה על הרמה המקצועית של האימון — כי כל הצבאות מרבים לאמן את חייליהם ויחידותיהם בהתקפה, אך עם כל ההחשבה, להלכה, של החגנה, אינם נותנים הכשרה שימושית מספקת באורח לחימה זה.

א. ארנסט, קולונל במטה הכללי של צבא שביצריה, עומד בסקירתו המפורטת על כך, כיצד ניתן למצוא דרכים וצורות מתאימות להגשמת אימון יחידות וקציניהן במלאכת ההגנה.

הרשימה לקוחה מתוך "כתבי-העת הצבאי השביצרי הכללי" ("ALLGEMEINE SCHWEIZERISCHE MILITAER ZEITSCHRIFT").

פרקי הכשרת גייסות, מאת הקול-לוויט ו. יעקובלב

כיצד להגשים במציאות האימונים — או הקרב — את הכללים הגדולים של הפעלת גייסות ושל קיום השליטה עליהם בעזרת אמצעים שימושיים ומציאותיים — לנושאים אלה מוקדשות רשימותיו של הקול-לוויט ו. יעקובלב, היונקות מסיועם הנסיונות והלקחים של שלי מלחמת העולם השניה בחזית הרוסית. הרשימות נלקחו מתוך כלי-מבטאו של הצבא הסובייטי "הכוכב האדום".

ולא כל שכן רובים מחזקים, שלייעורם נדרש זמן רב יותר באותם ימי תעשיות מלאכת-היד.

לאפאייט, בהערצתו הרבה לכל דבר אמריקאי, עשה משגה בהניחו כי טקטיקת האמריקאים תתקבל על קרבה ועל כרעיה על ידי הארמיות המהפכניות הצרפתיות. אלא שטקטיקה היא ביטוי של כשרון האומה ממש כגילויי תרבות של ימי-שלום. הרובאי האמריקאי עוצב על-ידי סביבתו שלו; הוא למד מתוך מלחמותיו באינדיאנים כי על החייל לתפוס מחסה ולקלוע למטרה, אם עור קרקפתו יקר לו. אפילו החואים והכפריים היאנקים בפונקר היל³, הגם שנמצאו מרוחקים מאוד מאזורי הגבול, ידעו כיצד מכונים למטרה מושקט חלק-קדח, וכיצד מתחפרים לצורך מחפה. הם ידעו כי האת היא אבר חשוב של טקטיקת הרגלים הטובה — ממש ככלי-נשק נקי ומשומן כהלכה.

כמעט לכל אמריקאי, מנער ועד בא-בימים, היה מושקט משלו, או רובה-מחורק, והוא היה בקיא בשימוש בו. לעומת זאת, באירופה של המאה ה-18, היתה הבעלות על כלי-נשק זכותה של שכבת האדונים. לבני-העם לא העניקו זכות זאת, מחשש פן יסיגו את גבול תחום-הציד של אי-מי מן האצולה, או אף יתקוממו על אדוניהם ושועיהם. לא יפלא, איפוא, כי איכרי פיקרדיה ופרחחי הרחוב של פריז לא גילו כושר רב בשיטה טקטית כה זרה ומוזרה לנסיבות חייהם. ואשר לגנרלים הצרפתיים, הם הואילו להסכים כי אש מכוונת, הנורית כרצון הרובאי — להבדיל ממטחי מחלקה, הנורים לפי פקודה, שהיו אופייניים ל"טקטיקה הקווית" של פרדריקוס הפרוסי — עלולה לצמוח ממנה ברכה. כן הם הודו בכך, כי אורח-המסע החופשי של האמריקאים עשוי להקנות לך יתרון על צבאות אירופאיים הצועדים בקצב, בצעד איטי וחגיגי.

ואילו מבחינות אחרות נתגלתה המהפכה האמריקאית כמתונת-קצב יתר על המידה ומפגרת אחרי רוחם הסוערת של הקיצוניים הצרפתיים, אשר הגלו את לאפאייט וכרתו ראשי גנרלים מובסים.

בשנת 1792 קמה על הרפובליקה הצרפתית ברית אומות אויבות ובה אנגליה, הולנד, פרוסיה, אוסטריה, ספרד וסארדיניה. ביאושם חוקקו הצרפתים חוק גיוס כללי וציוו על הארמיות שלהם לצאת למערכה בלא אוהלים וקרונות-כבודה, ולהזין ולשכן עצמן מאשר ימצאו במקומות שבהם יעברו. לא חלף זמן רב והמהפכנים הטירונים וחסרי-האימון החלו מכים בארמיות המתורגלות והמצוידות כהלכה של הפולשים.

המונח "טקטיקת ההמון", בו כינו בסלידה את השיטות הצרפתיות החדשות לעריכת מלחמה, היה, לאמיתו של דבר, הגדרה קולעת, שכן לא נגזים באמרנו, כי

(3) במערכת בונקר-היל (17.6.1775), במלחמת השחרור של אמריקה, נהדפו האמריקאים מעמדותיהם, לאחר שהסבו לבריטים אבדות כבדות. — המער.

המהפכנים הפכו מערכה למהומה בהתגודדם על האויב מעשה המון פרוץ. בתחילה וחלו קדימה, ביזמת עצמם, הנועזים שבטירונים, בהשתמשם בעצים ובתעלות למחסה, כדי לירות במושקטים שלהם באויב, הערוך לו בשלוש שורות מהוקצעות וממתין לפקודה. היה זה משחק שסכנתו מועטת לקלעים-המתגרים הצרפתיים, שלא נתנו לו לאויב מטרות של ממש. אולם אשם המטרידה — על אף קלעותם הירודה — היתה מדללת את שורות האויב. אם גורה האויב עד כדי מטח-תשובה שנורה לשוא, חבקו הצרפתים את האדמה והניחו לכדורים לשרוק מעליהם. ואם נע האויב קדימה, חמקו הצרפתים לאחור וחזרו אל חבריהם שלא ששו להסתכן כמותם.

בינתיים היתה כל יחידה צרפתית שבמטחי-שמיעה צועדת לעבר שדה-הקרב, מאחר שלא הכבידה עליהם כבודה רבה, ולפי שלא היו כבולים למחסני אספקה, יכלו הצרפתים לנוע במהירות כפולה משל יריביהם. גיוס-החובה הכללי הביא להם עליונות מספרית עצומה, ונקודת המפנה חלה בהתקדם המהפכנים בהמונים צפופים, המכונים שדרות-כידונים. כאשר לא אחזה בהם בהלת-שדה-הקרב, היו עשויים לשאת באבדות כבדות בעלותם בנחיליהם — מחזית ומאגף — על האויב, למחצו בכובד מספרם בלבד.

לזכותו של הגנרל הצעיר בונאפארטה תיזקף העובדה, כי ב-1796 הבחינה עינו האפורה, המפוכחה, את האפשרויות הטמונות בטקטיקת-ההמון, ולא דוקא את הפרימיטיביות שבה. במסע-איטליה הראשון שלו ניצבו מולו בריביירה האיטלקית⁴ ומצפון לה 55,000 אוסטרים ופידימונטנים, ו-150 תותחים, בעוד לו 40,000 חיילים לבושי סחבות ו-60 תותחים. בעלות-הברית (אוסטריה ופידימונט) החזיקו בשרשרת עמדות ומחסני אספקה, בהגיגן על מילנו וטורינו. בונאפארטה תפס צומת בה עברה דרך טובה שחיברה את ארבע בקעות-הנהר בהן החזיק האויב. אחר הלם במהירות מסחררת, בעברו מרחקים שלא-יאמנו ובהציבו על-ידי-כך מול כוח-אויב אחר משנהו עליונות מספרית מקומית.

המבדח שבפרשה הוא בטחונן של הגנרל האוסטרי כי בונאפארטה לא יתן לעולם להיכנס אל בין שתי שדרות-אויב. ואילו זה בדיוק היה הדבר אליו התכוון בונאפארטה, והוא נחל נצחון בארבעה קרבות תוך ארבעה ימים, וכפה על הפידי-מונטים בקשת שביתת-נשק.

קודם הופעתו של "הברנש הקורסיקני המתנשא" חרצה הטקטיקה-הקווית את גורל קרבות אירופה במשך מאת שנים ומחציתה. שדרות הנעות לקראת התקפה מכונסות, והנפרסות אחרי-כך בשדה המערכה, לקו לצורך מתן מטחי-מחלקה לפי פקודה הניתנת מדי פעם, היו הצורה המקובלת להתקפה הטקטית. שיטת "הקורדון" היתה השיטה המוכרת של אסטרטגית-ההגנה. באיותה מורכבת משרשרת עמדות

(4) רצועת החוף שממערב לגינואה. — המער.

(5) שרשרת דקה של מוצבים או פלגות לאורך גבול או חזית. — המער.

ומחסיני-אספקה מבוצרים, יכלה, לפחות להלכה, כל חולית-שרשרת, אשר מאיים עליה האויב, לתגבר עצמה חיש בגייסות מעמדות סמוכות. ברם, בונאפארטה הוכיח, כעבור זמן קצר, כי חייליו יכולים להקדים במסעם את האויב הסומך על שיטת "הקורדון" שלו, ולהביסו חלק אחר חלק.

"כל עיקרה של האסטרטגיה הוא כי יהיה לך — אף כשצבאך חלש יותר — בנקודה המכרעת כוח הגדול מכוחו של האויב", הסביר בונאפארטה כעבור זמן. למירע המזל לא הרבה להאיר דעתם של כובשים שאפנים בהוסיפו: "אלא שאמנות זאת לא ספרים מורים אותה ולא הנסיון, שכן עניין של חוש היא".

במסעי המלחמה שלו באיטליה, בשנים 7-1796, הביס הגנרל בן העשרים-ושבע שורה של מצביאים אוסטריים והשמיד את הארמיות שלהם. ליד קסטיליונה חדר הוא אל בין שני כוחות-אויב והיכה את שניהם לאחר שלחם חמישה קרבות בחמישה ימים. אחת משרדותיו עברה 182 ק"מ בששה ימים, במרוצת המרדף שבא עקב אותה שורת נצחונות, ותוך כדי כך נחלה נצחון בשלושה קרבות.

המערכה הסופית והמכרעת הוכיחה מה ניתן להשיג ב"טקטיקת ההמון", כאשר מבצעה הם חיילים ותיקי-קרבות בפיקודו של גאון. שיטת הטקטיקה עצמה מתוך אביזנות צבאית נשתנתה אך במקצת, שכן עדיין הפיקה תועלת משני לקחים אמריקאיים — ירי כרצון החייל⁶, ומסע מהיר בצעידת-דרך חופשית. שני גורמים אלה מילאו תפקיד חשוב במערכת ריבולי, שעה שניסתה ארמיה בת 43,000 חייל לבצע את המאמץ האוסטרי הרביעי לחלץ את מנטובה, עליה צר בונאפארטה. הוא היכה אחור את שלושת המאמצים הקודמים, וגם הפעם הותיר מאחוריו פלגה, להסגר על המבצר, והוא עצמו חש לפגוש באויב.

ההתנגשות התחוללה על רמת-מישור, מזרחה לאגם גארדה. כרגיל סמך בונאפארטה על יכולת הצעידה של חייליו והמתין שיובהרו לו לאשורן כונות האויב. בטרם ירכז את צבאו, בינתיים שומה היתה על הקלעים-המתגרים שלו להטריד את שלוש השדרות האוסטריות הנעות מכיוונים שונים אל נקודה אחת ולהשהות את התקדמותן. חרף מאמצים אלה היו הצרפתים נחותים מאוד במספרם בפתיחת המערכה. בונאפארטה היה נתון ללחץ חזק, עד אשר הופיע בצעידה-מזורזת גדוד אחרי גדוד ונספח לקרב ללא הפוגת-מנוחה. בשיאו של הקרב היה להם לצרפתים יתרון במספר. הם מחצו את שלוש שדרות האויב, בזו אחרי זו, ניצחו בקרב ושבּו 12,000 איש.

יחידות אחדות של בונאפארטה ערכו קרב השהייה יום לפני כן, ליד ורונה, ואחר

(6) בהודמנות זאת מן הראוי לציין דבץ אשר תוקפו חל גם על כמה וכמה הנחות אחרות של בעל המאמר: — הרגלו לראות בתמידות את המופת האמריקאי כמשפיע על אורח הלחימה האירופאי מביא אותו לידי טעויות רבות, על "יריה חפשיית" הטיף (ואף התחיל לקיימה) כבר מרשל צרפת דה-סאקס, המנצח במערכת פונטנוואה. — חמער.

ביצעו מסע לילה תמים כדי להשתתף במערכת ריבולי. ללא שום נפישת יצאו לאחר הקרב למסע חדש בן 50 ק"מ. בהגיעם למנטובה בבוקר, הפתיעו כוח בן 9,000 אוסטרים, שבא להחיש עזרה לנצורים, וכפו עליו כניעה. מהלומה זו ניפצה לרסיסים את שארית התקוה של חיל-המבצר, והמבצר הורעב עד כדי כניעה. בונאפארטה טיחר את איטליה מאויבים; ובאביב 1797 עלה על וינה, אלא שבריוחוק 128 קילומטר מן העיר פגשו בו שלוחים אוסטריים וביקשו לשאת-ולתת בדבר שלום. תוצאות אלה הושגו על-ידי אחת מארמיות-הרגלים הדגולות של דברי הימים. חילות-מסייעים כארטיילריה ופרשים לא חרגו מתחום המינימום שעה שאמיצי-הרגל של בונאפארטה ערכו מסעם על פני המדבריות הלוהטים של מצרים, בשנת 1798, ומעל המעברים גבולי השלג של האלפים, בשנת 1800. צבא זה הגיע לשיא מעלליו כעבור חמש שנים, כאשר מצביאו ערך את מסע המלחמה הראשון שלו בתורת קיסר. מבולוז, משם איים בפלישה על אנגליה, יצא נפוליון במסעים מאומצים ללחום באוסטרים וברוסים שכרתו ברית. בדרכו חיסל ארמיה אוסטרית בת 60,000 חיילים, בעיקרו של דבר ע"י תמרון; כמחצית הכוח הזה נכנעה לו באולם, בלא לנקוף כנגדו אצבע.

הקיסר דחק הלאה, כלפי וינה, ואחר פלש למורביה בראש 68,000 חיילים; לפגוש בארמיה בעלת 83,000 חיילים של בעלות-הברית. דוגמה לזריזות-המסע של הצרפתים הציג הקורפוס של המרשל דבו, אשר עבר את 150 הק"מ האחרונים ב-68 שעות, והגיע לשדה-הקרב ערב יום פתיחת המערכה. על כוח זה, 12,500 חייל מספרו, הוטלה המשימה לבלום במקומם 40,000 חיילי אויב שנגדו את אגפם הימני של הצרפתים, עד אשר יוכל נפוליון לכוון את המהלומה המכרעת שלו למרכז-האויב המוחלש ולחצות את צבא בעלות-הברית לשנים.

מערכת אוסטרליץ היתה מעשה-האמן של הכובש. ובשנה שלאחר מכן מחץ את פרוסיה ביום אחד, בהשמידו את עיקר הכוחות המזוינים של ממלכה זאת במערכות-התאומות של יאנה ואוארשטדט.

בכל מהלכם של דבריי-הימים שולט הכלל, כי מכשיר צבאי מתרופף כאשר הרגלים נסמכים יתר על המידה על חיילות-סיוע. 1807 היא שנת הפתיחה של ה"הכנות" הארטיילריות הגדולות של הצרפתים, כאשר התחיל נפוליון מרכז את תותחי תריסר-הליטראות שלו ממש גלגל אל גלגל, למען יפלטו למענו, מטוח של מאות מטרים ספורות — נתיב דמים לשדרות הכידונים. הקלעות הגיעה לשפל מדרגה כזה, שמגויסי אותה תקופה כמעט שלא ידעו כיצד טוענים מושקט-חלמיש.

צרפת זכתה רק בהפוגות קצרות של שלום במרוצת 16 השנים שקדמו לפלישת נפוליון לספרד (1808). מסתבר כי נתיניו היו יגעי-קרבות כדי כך, שנדרש צבא-קט

(7) מושקט, בעל כף-התחל, ובה אבק-התחל, מוגן מרטיבות ומרוח עד ליריה ממש. — חמער.

שלם כדי לכפות על אוכלוסית צרפת את חוק גיוס-החובה השנוא. אפילו במיטב התנאים היתה ספרד אגוז קשה לפיצוח; והפלישה הצרפתית לתוכה פתחה פתח לאויבתו הנחושה ביותר של נפוליון. כל אותה תקופה סוערת היתה בריטניה מושלת בימים, וכוחות-יבשה שוגרו מאנגליה בדרך הים, לסייע את ספרד ואת פורטוגל.

בעוד אשר צבאות אחרים היו מעתיקים את אורחי הטקטיקה של נפוליון במידה שהיו מסוגלים לכך, למדו הבריטים לקחים משלהם מן המהפכה האמריקאית. מורם היה סיר ג'וזף מור, אשר שימש בצעירותו דגל בכוחות הבריטיים שהביסו, בשנת 1779, את חיל-המשלוח האמריקאי, שעלה על פנובסקוט⁸. פתיחת המבצע בישרה טובות לאמריקאים, משתפסו ה"מארינס" ("חילי הצי") של כוחות ארה"ב ואלה של חיל מדינת מסאצ'וזאטס "ראשי-חוף" בפעולה אשר יש לראותה כ"הסתערות" האמפיבית העיקרית אשר ביצעו האמריקאים באותה מלחמה. באותו מעמד שילמו המורדים דמי לימוד קשים בשל פיקוד מפוצל ומחלוקת בין כוחות-היבשה וכוחות-הים. אולם למרות הכשלון שבא על חיל-המשלוח בסופו, ראה מור הצעיר והעריץ דברים רבים בטקטיקה של קלעים-מתגרים ובאש המכוונת של מושקטים ורובים חרוקים שהאויב השתמש בה.

כעבור עשרים וחמש שנה נמצאה לו ההזדמנות להשתמש בלקחי אלה, משמונה למפקד מחנה בשורנגליף (באנגליה), לשם אימון גייסות לעמידה בפני הפלישה של נפוליון, שאיימה על אנגליה. מור ציוה על עריכת הגייסות במבנה שורותיים, אותו למד קורנוואליס מן האמריקאים במהפכה האמריקאית. שורותיים אלה שנועדו אחר כך כ"קו האדום דק" של חצי-האי⁹, אפשרו חזית רחבה יותר להפעלת קלעים. אחר הגביר את עצמת האש של הרגלים שלו על ידי שאימן-מחדש שלושה רגימנטים שחומשו ברובה-מחורק; וה"דיביזיה הקלה" הנודעת שלו היתה לגוף-הגייסות הגדול ביותר באירופה, החמוש בנשק הזה בלבד.

מור נהרג באחד המבצעים הבריטיים הראשונים בחצי-האי, אולם יורשו היה המצביא הבלתי מובס, הידוע בדבריי-הימים כדופס מואלינגטון. חרף שורת הנצחונות הרצופה של איש-צבא זה, נמתחה עליו ביקורת באשר לכל מערכותיו הגדולות. ברם, מאחר שנחל נצחון בכולן, אפשר והצרפתים הם שנמצאו לוקים על שום שלא שינו מעולם ממנהגם. הם התקדמו על אויבם באותם ענני מתגרים עצמם, הממסכים את התקדמותן של אותן שדרות-כידונים גופן, אשר היו מנצחות במערכות מזה שני מנייני שנים. אלא, שהיו לו לואלינגטון מתגרים מעולים מהם ברובאי ה"דיביזיה הקלה". ברגיל התכו לבתרים את המתגרים הצרפתים, ותוך

(8) נהר במדינת מין של היום, שאזורו היה אז בחלק השייך לקנדה. — המער.
(9) "הקו האדום הדק" זכה בכינויו זה על שום מעיליהם האדומים של החיילים הבריטיים. "חצי האי" הוא חצי האי האיברי. — המער.

כדי הירתעות לגוף העיקרי של הגייסות הבריטיים, היו מטרידים הטרדה חמורה את שדרות-הכידונים של האויב.

כל אימת שנאפשר הדבר, ערך וואלינגטון את מבנה-השורותיים שלו על מדרון אחורי של רכס נמוך. פני-קרקע כאלה העניקו הגנה מפני כדורי-תותח נותרים וכפו על שדרות-האויב טיפוס במעלה גבעה. בהגיען, והן חסרות-נשימה במקצת, נתכבדו במטחי-מחלקה סדורים.

הגם שארמיותיו של נפוליון עלו על יריביהן בניידותן, תודות לכך שהתקיימו מטוב הארץ, היה הרעב מנת חלקן בספרד, בעוד ש"אדומי-המעילים" סופקו בקביעות בדרך הים. נאמר בצדק, כי ספרד היתה מקום קבורתו של צבא צרפת. מחלות ותזונה גרועה הרגו בו יותר מאשר הבריטים; ולאחר שהביס כל ארמיה צרפתית שנלחם בה, נמצא וואלינגטון פולש לצרפת, עת הגלו בעלות-הברית את נפוליון.

מערכת ואטרלו היתה מעמד נעילה מן הדרמטיים ביותר בדבריי-הימים, אולם קשה לומר כי בניהול מערכה זאת התעלה הרבה נפוליון על מצביאים צרפתיים אחרים, שהביסם וואלינגטון לפני-כן. אחד מהם, המרשל סולט, ניסה להשיא עצות לקיסר, אך נדחה. ואף כי נכתבו מיליוני מילים כדי לתאר את המערכה, אין לך דברים קולעים יותר מסיכומי החותך של וואלינגטון:

"נפוליון לא תמרן כלל. הוא פשוט נע קדימה בסגנון הישן — ונהדף אחר בסגנון הישן".

בעקבות ואטרלו באה מאת שנים של שלום יחסי, וזו באה לקיצה בפרוץ מלחמת-העולם הראשונה. המלחמה הגדולה האחת שהתחוללה בתקופה זאת היא מלחמת האזרחים באמריקה¹⁰, בה הוצגו מכונת-היריה הראשונה, רובה-המחסנית נטען-המכנס, התחמיש המתכתי הראשון, הטורפדו מופעל-החשמל, תותח-מסה"ב הראשון וגדר-התיל הראשונה — בפני מבחן המלחמה. אחרי דו-הקרב הראשון בין אניות עטויות-שריון בא המקרה הראשון של טיבוע ספינה על-ידי צוללת, וזו הפעם הראשונה השתמשו צבאות שימוש מושכל בהמצאות אחרונות כמו הטלגרף, אנית-הקיסור והרכבת.

על אף המצאות אלה היתה מלחמת האזרחים מלחמת רגלים בעיקרה, והוכרעה על ידי נושא הרובה-המחורק. לאותו זמן כבר פינה מושקט מנעל-החלמיש את מקומו למנעל-ההקשה¹¹, והתחמושת הכדורית — לתחמיש בעל הקלע הגלילי החרוטי. הטוח והדיוק הוגדלו, ואיורים¹² חוסלו למעשה כליל.

(10) ראה הערת-שולים קודמת על בעל המאמר. ב-1854 — מלחמת קרים; 1866 — מלחמת פרוסיה-אוסטריה-איטליה; 1870-1 — מלחמת פרוסיה-צרפת; 1904-5 — מלחמת רוסיה-יפן. דרך אגב, התחילה-הדוקריני הופעל כבר ב-1848 ע"י הגנרל קאבניאק בקרבות-הרחוב בפאריז. — המער.
(11) שבא עקב המצאת פיקת-ההצתה של נחושת (1818). — המער.
(12) איורים — Misfires. — המער.

רוברט אי. לי¹³ הבחין, כי את עצמת האש החדשה של הרגלים ניתן להתאים למטרות תמרון. רובאי מחופר כבר יכול היה להרוג בטוח 450 מטר, הגדול כשמונה מונים מטוחו של מושקט מנעל-החלמיש. ועל כן היה בידי כוח קטן-יחסית להצמיד למקומם אויבים רבים במספרם במהלך התקפה אגפית, או לפיתה.

התחבולה הפשוטה של דחיקת הכדור לרובה בשרביט הטעינה כשהכדור עטוף בפיסת-עור משומנת היא שעשתה את הרובה-המחורק של אנשי-הספר למכשיר רב-דיוק, ואילו ב-1862 היתה זאת "קורת הראש" — אשר אף היא מקורה בחוש השימושי — אשר תרמה תרומה חדשה לתורת הטקטיקה. היתה זאת קורה שנקבעה סנטימטרים ספורים מעל לקורה אחרת, כדי לגונן על ראשו של הרובאי, ובו בזמן לספק לו חרף-יריה ומשענת לרובהו. באזורים יעורים נודעה לגרזן, בימי מלחמת האזרחים, אותה חשיבות טקטית עצמה כאשר לאת, ולחיילים הותיקים לא נדרש זמן רב כדי להתחפר בתחפורים שחזיתם קורות.

שום מצביא בדבר-הימים לא גילה מימיו העזה רבה יותר מהעזתו של לי, כשהיה צורך לפרוס למערך קרב צבא נחות-מספר, בתחום פגיעתו של האויב. כמעט בכל מקרה סמך הוא על כוחם של רובאים מחופרים; ובעוד הם "מצמידים" כוחות גדולים של האויב, היה לי מכון מהלומת-הפתעה לנקודה הפגיעה ביותר של יריבו. במשך מערכות "שבעת הימים", שניטשו במטחוי ראה ממגדלי כנסיותיה של ריצ'מונד, הוליד מצביא הדרום 87,000 איש נגד ארמייתו של מאקלילן, שמנתה 109,000 איש. אך בנצלו ביצורים ותחפורים מדרום לנהר צ'יקהומינג, נתאפשר לו לדי להצמיד למקומם 75,000 מחיילי הצפון ב-28,000 חייליו. ב-59,000 הנותרים הנחית מהלומה אחרי מהלומה על 34,000 חיילי מאקלילן בגדה הצפונית של אותו נהר, וריצ'מונד ניצלה לאחר שבוע של קרבות-יאוש. אך לי עצמו למד בכל זאת לקח מר ביום-הקרבות האחרון, בו איבד 6,000 איש בהתקפות-נפל על הרובאים הצפוניים המחופרים, המחזיקים בגבעת מאלוארן.

לצעידה נודעה במבצעי מלחמת-האזרחים של אמריקה חשיבות שאינה פחותה מזו שנודעה לכושר-הקליעה. בשלהי הקיץ של שנת 1863 הופיע במפתיע "חיל הפרשים הרגלי" של ג'קסון, "חומת-האבן", בעורף צבאו של הגנרל ג'יהן פופ, והשמיד את מחסני-הציוד של הבסיס הקדמי ב"צומת מאנאסאס". ואף כי יכול היה ג'קסון לחמוק, "הזמין" התקפה על עצמו, כדי להניח ללי שהות לקדם את הגוף העיקרי של ארמית הדרום. רובאיו של ג'קסון, מחופרים מאחורי סוללת מסילת-ברזל, הדפו מעליהם את כל הארמיה הצפונית כולה עד יום המחרת, בו הגיע לי והנחית את מכת-הנגד. כך נסתיימה מערכת מאנאסאס¹⁴ השניה בנצחונם של

(13) מצביא צבאות הקדינות המתבדלות (הדרום) במלחמת האזרחים. — המער.

(14) למערכה זאת, וביחוד לראשונה, מקובל יותר לקרוא בשם מערכת בול-ראן. — המער.

55,000 דרומיים על 70,000 חיילי הצפון. פופ נסוג ואבדותיו 14,000 איש ו-30 תותחים, לעומת 9,000 אבדות שהוסבו ללי ולג'קסון.

בצ'אנסלורסויל, באביב 1863, נתעלו שני הגנרלים הדרומיים לשיא חדש של העזה. יריבם, הגנרל הוקר, "ג'ו הלוחם", היה בעל יתרון מספרי של שנים-לעומת אחד לפחות, וצבאו מנה 120,000 חייל. תכניתו הראשונה היתה למחוץ את כוחות יריביו בין שני כוחות גדולים יותר, אלא שהם תעתעו בו עד שבא לכלל מצב-התגוננות ביערות-הסובך של "השימון"¹⁵. בעוד לי ואירלי מצמידים למקומם כוחות צפוניים עיקריים בפחות מ-30,000 חייל, הוליד ג'קסון, "חומת-האבן", 26,000 דרומיים סביב אגפו הימני של הוקר, במגמה לכתרו במפתיע. הצפוניים הונסו באותו אגף, אולם ג'קסון נפצע בבין-הערביים פצעי מות באש מקרית של הדרומיים. לי המשיך בוקר בהתקפה, ומערכת שלושת הימים נסתיימה ב-16,000 אבדות לצפוניים וב-12,000 אבדות לדרומיים.

אבדות כבדות היו תמיד מנת חלקו של הצד אשר תקף רובאים מחופרים. באנטיאטם היו המתים מוטלים חמרים-חמרים לאורך גדרות האבן, ובפרדריקסבורג נהרגו 12,650 צפוניים, תוך כדי מאמצי-נפל לשטוף את קוי האויב.

בצ'יקאמאוגה, מאידך גיסא, גולו רובאי הצפון מן הדרום נצחון-הכחדה שהיה צפוי לו, לאחר שלוגנסטרט, המפקד הדרומי, קעקע את המרכז ואת הימין של רוזקרין. הגנרל ג'ורג' תומס זכה כאן בשם "סלע צ'יקאמאוגה" הודות לעמידתו האיתנה באגף השמאלי, אשר הצילה את הארמיה מאבדון. פעמים אחדות הותקפו רובאיו המעטים מיריביהם משלושה צדדים, אולם עלה בידם להחזיק בחפרותיהם — ואפילו לבצע נסיגה מסודרת.

*

ב-1864, בפרבריה של אטלנטה, ירו רובאי הצפון לחזית ולעורף כדי להכות אחור התקפות, והדפו את הדרומיים של הוד שלוש פעמים תוך עשרה ימים.

לקחי עצמת-האש של הרגלים, שהורתה מלחמת-האזרחים של אמריקה, נתאשרו במרוצת מחצית מאת-השנים שבאה אחריה, על-ידי תוצאותיהן של מלחמות קטנות יותר, כמלחמת צרפת-פרוסיה, מלחמת הבורים, מלחמת רוסיה-יפן, בכל זאת, בפרוץ מלחמת-העולם הראשונה, עדיין לבשו הרגימנטים הרגליים הצרפתיים מכנסיים אדומים — לשמירת רמת רוחם. למותר להוסיף, כי רוממו את רוחו של האויב בהציגם מטרות מצויינות לרובי הגרמנים ולמקלעיהם.

תוך חודשים ספורים הפכה המלחמה למצור הגדול ביותר בדבר-הימים. פני אירופה גודדו במערכת עצומה של חפרות-קלעים ומחפורות, מאוכלסות במיליוני

(15) "השימון" — כינויו של חבל-ארץ בוירג'יניה המערבית. — המער.

אזרחים-חיילים מגויסים — הנמלים האנושיות של "חזית-המערב". ככל שמצב-התיקו נתמשך, הלך הרובה ונחשב, פחות או יותר, לניצב בשביל הכידון. להלכה היתה זאת מלחמת-רגלים, אך למעשה, הארטילריה היא שכבשה שטחים והכידונים החזיקו בהם.

ב-1917, בהצטרף אמריקה למלחמה, כבר הפכה קלעות-רובה לבעלת חשיבות משנית בצבאות אירופה. היא נחשבה מקצועם של המומחים — של הצלפים שאומנו "לקטוף" כל חייל-אויב שאנן מדי, אשר זקף ראשו.

ה"מארינס" של ארה"ב חוללו שינוי במצב. ה"מארינס", והחיילים הסדירים, שבמיטב הדיביויות של צבא-היבשה, אומנו מאז בסודות מלאכת הכיוון למטרה והלחיצה על הדק. ביער-באָלו, ליד סוּאָטון, ליד בלאַן-מוֹנט ובגבעות האַרגוֹוִי הדגימו את זריזותם בקליעה, להותו של האויב, אפילו אישם תוך-כדי-הילוך הצמיחה את הגרמנים ארצה, וכאשר הקימו רובאי "מארינס", רבוצים על האדמה במצב יריה תקין, בסיס אש, היה הוא תכליתי בהרבה, יחסית, מצוררות מקלע.

מיוון הצבאות התקדם כדי כך בשני מנייני השנים שאחרי מלחמה"ע ה-1, שמלחמה זאת נדמתה כ"אפנה-יישנה" שעה שנחלצה ארה"ב למלחמה ב-1941. "חיל המארינס" של ארה"ב מצא את הגדולה שבמשימותיו בדבריי-הימים בלחמה אמפיבית, ושורת הסתערויות-לחוף, שאף אחת מהן לא נהדפה אחור, היא-היא שקרעה לגזרים את האימפריה היפנית. דיביויות חיל-הצבא של ארה"ב, שאומנו ע"י ה"מארינס" באורחי הלחמה האמפיבית, היו עולות בינתיים בחופי אפריקה, סיציליה ונורמנדיה, כדי לפלוש לשתי מעצמות הציר האחרות ולהנחיל להן תבוסה סופית.

אך בכל מלחמת-העולם השניה כולה לא היה נצחון אמריקאי מרומם יותר מאשר נצחון רובאי ה"מארינס" בגוֹאֶדְאֶלְקָאֶנְאָל, ב-1942. קרבות קשים יותר התחוללו אחר-כך, מבצעים גדולים יותר וכיבושים רבי-רושם יותר. אולם מעולם לא היה כקרב הזה להחזיר על כנה את רוח תושבי ארה"ב, שעה שנוקקו לעידוד! שכן ה"מארינס" שערכו קרב חילופי-יריות זה, בהתקדםם עקב בצד אגודל, נגד האויב בגוֹאֶדְאֶלְקָאֶנְאָל, שמו קץ פתאומי לאגדת "האדם העליון היפני", שהלכה וקנתה לה מאמינים מאז פירל-הרבור.

אלא שאחרי הנצחון הסופי במלחמה"ע השניה לא הכל היה שפיר. בהיות האמריקאים מגויסים במאות-אלפיהם, הרי שבהכרח היה חלק מהם חומר צבאי לא מן המשובחים ביותר. לרוע המזל היו חיילים אלה מוצבים לחיל-הרגלים לאחר שחילות אחרים של הצבא הסירו את סלתם ושמתם של המגויסים — והתוצאה היתה כשירות-קרב ירודה.

הברידג'ר-גנרל ס.ל.א. מרשל ערך סקירה אישית על יותר מ-500 יחידות

(16) הכונה לחיילי-קבע. — המער.

(17) מקומות-מערב נודעים ב"חזית המערב" במלחמה"ע ה-2. — המער.

מגודל הפלוגה, שלחמו במלחמת-העולם ה-2, וניתח את גילוייו בספרו "אנשים מול אש". הוא הסיק מסקנה, כי לעתים קרובות מאוד ביצע את עצם הלחימה רק מיעוט פעלתני ותוקפני של הרגלים. האחרים פיגרו עד אשר כמעט נלכד היעד; אִרְאוּ הצטרפו להתקדמות.

יתר-על-כן, חשיבות רבה לעובדה, כי השתמטנים היו במרבית המקרים אנשים אשר גם לא ירו את רוביהם אפילו פעם אחת. מוסר-ההשכל ברור. כאשר מאומן האיש להשתמש ברובה, להתגאות ולבטוח בכושר-קליעתו, אין הוא עלול לפגר בהתקפה. עובדה זאת מסייעת אותנו מאוד בהסבירו את ההישג הנהדר של ה"מארינס" במלחמה"ע השניה; הגם שעל אף כך עדיין יש קציני "מארינס" הטוענים, כי אין מדגישים כיום די הצורך את אש הרובה, לעומת כלי-הנשק המסייעים.

מכל מקום, נשאל עידוד מן הידיעה, כי הגנרל מרשל עשה חודשים מספר ביחידות קו-החזית במלחמת קוריאה, ודיוח שכושר הקרב של הרגלים האמריקאיים הוכפל בהשוואה לכושרם במלחמה"ע ה-2. ודאי שאין פרקים רבים בדבריי-ימיה הצבאיים של ארה"ב, המעוררים את הלב כהסתערות שלושת הרגימנטים הרגליים של ה"מארינס" על סיאול — עיר מזרחית בעלת אוכלוסיה טרום-מלחמתית בת מליון וחצי נפש — או כפריצה מתוך מאגור המים באזור צ'וסינג, שם הבקיעה דרכה דיביויות ה"מארינס" ה-1 בין שמונה דיביויות סיניות. מבצעים אלה לא היו מתאפשרים, כמובן, אלמלא האויריה, הארטילריה וחיילות מסייעים אחרים. אך האיש נושא-הרובה נמצא שם לפניו, וברגעי סכנה חמורה היתה ההכרעה תלויה בהחלט בדמות היסטורית זאת.

לתהילת הנצח של מדשדש-בעפר זה תזקף העובדה, כי הוא אחד מאותם האנשים המעטים בלחימה החדשה, אשר לפניו מידה ידועה של ברירה, לאמור: היתקוף מתוך תוקפנות — או ישתרך. המלח באנית-מלחמה, אנשי צות-המפצץ, התותחן בטנק — כל האנשים הללו, משהגם בפעולה, ברירה רבה אינה עומדת לפניו, ואילו לרגלי יש ויש הזדמנויות-ברירה לרוב, וכדי לעמוד בהן הכרח שיהיה לו מין עורף שכוה, אשר הוקשה ע"י בטחון האיש בנשקו והחריצות בהפעלתו.

והיא-היא הסיבה שאין עדיין תחליף לרובה-וכידון. אפילו בתור חדש זה של לחימה אטומית מוכרח עדיין משהו להמצא שם לפניו — לתפוס שטח, להחזיק בו ולהגן עליו. ומי יכשר למלאכה זאת יותר מאשר זה ידידנו הותיק — האיש נושא-הרובה?

הטנקים בסיוע לרגלים-כיצד?

מאת קפיטן פ. אי. סאנדרס

אחת המגרעות של הטנק היא הצדודית הגבוהה שלו. העושה אותו מטרה בולטת ביותר בהשוואה לחייל שעל הקרקע. אמנם אין שריון הטנק חדיר לאש נשק קל ולפגזי ארטילריה ולפצצות מרגמה קטנות קליבר, ברם, כידוע לכל, יש פגזי ארטילריה בעלי מטען חלול ומהירות-לוע גדולה, העשויים להוציא חיש-מהר טנק מכלל פעולה. הטנק ימשוך אליו, בדרך כלל, בשעת פעולה, אש נשק קל רבה, טבעי הוא כי ירכזו רובאי האויב את אשם על מטרה גדולה כל כך, ומפקד-הטנק, היודע זאת, יהיה ברגיל מכופתר (כלומר — כל אשנביו סגורים) במשך קרב האש. מרבית אש הנשק הקל תחלוף מעל לראשו של הרגלי, אם ימהר להיצמד לאדמה — אורזו יהיה החלק הרם ביותר בגופו גבוה אך כדי שלושים ס"מ מעל פני-הקרקע. אך אם על מפקד-הטנק לצאת מאשנבו, הריהו כשלושה וחצי מטרים מעל לפני-הקרקע; דבר זה עושהו בולט לעין כל, ולפיכך לקוח לא ביותר משתלם לסוכן ביטוח-חיים. אי-לזאת תראה אך לעתים נדירות מפקד-טנק, המטפס ויוצא מתוך הטנק שלו בעיצומו של קרב כדי להחליף דברים עם מפקדי הרגלים. שעה שכמות נכבדה של קליעים מדפקת על אשנבו, טבעי הוא כי יבכר מפקד-הטנק לשיח עם הרגלי באמצעות הטלפון או האלחוט. בכסילות ינהג אם יעשה היפוכו של דבר, אם ייפגע, יפחית במדה רבה את תכליתיותו של צות הטנק, ויסכן את הטנק גופו.

הטלפון והאלחוט הותקנו בטנק, בראש וראשונה, כדי לספק קשר עם הרגלים. הטלפון פועל ללא תקלה אם משתמשים בו נכונה, אך יש ושוכת הרגלי להפעיל את הפרפר, אותו יש להסיט בשעת הדיבור ולהניח בשעת ההאזנה. בטלפוני-הטנקים המשוכללים החדישים חסר הפרפר, והם קלים יותר לתפעול.

מכשירי האלחוט אינם נאמנים ביותר. הם עשויים לפעול רהוטות בתחילת יום הפעולה. אולם לאחר שהטנק מיטלטל מעט הם עלולים לדעוך. מצב כזה עושה את הרגלים עגומים מאוד, אך הטנקאים נעגמים שבעתים, ובמיוחד מפקד מחלקת הטנקים, העלול למצוא עצמו בנסיבות בהן אחד מטנקיו מתקדם אל חורבן ודאי, ואין בידו כל אמצעי להזהירו מפני הסכנה שלפניו.

מגרעת נוספת של הטנק היא — ראייתו המוגבלת. רק מפקד-הטנק יכול לראות ראייה ראויה לשמה. הנהג, מקלען החרטום, הטוען והתותחן, חזותם מוגבלת מחמת שדה-הראיה המצומצם של הפריסקופים שלהם, ואין ביכולתם לראות הרבה, בעיקר שעה שהטנק בתנועה והטלטול מרובה.

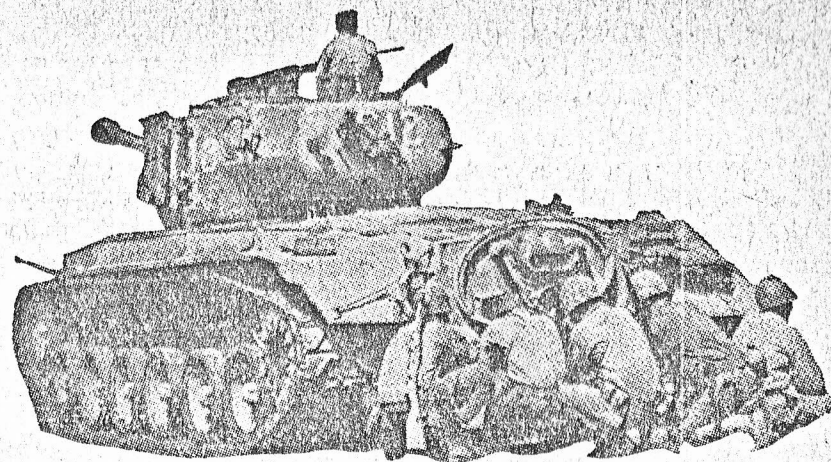
כאשר הטנק מכופתר, נגזר על הנהג לשמוע שפע הוראות-נהיגה מפי מפקד-הטנק, השולט בו באמצעות רשת-הקשר הפנימית של הטנק. מפקד הטנק יושב מוגבה כמטר מעל לנהג, וביכולתו להיטיב ולהרחיק ראות ממנו, אך שליטה בנהג אינה אלא אחד מתפקידיו הנוספים של מפקד-הטנק; בין היתר חייב הוא לסייע לתותחן בחיפוש אחרי מטרות, להאזין לאלחוט, לאפן ללא הרף את הרגלים שלנו, לזהות את מקומו לפי המפה — וכן, אם אין ברצונו לשבור את רגלו — להיזהר שלא לעמוד בדרכה של רתיעת התותח. במצב משתנה-במהירות יהיה מפקד-הטנק ברנש טרוד עד למעלה-מראש, וברי שאין זאת משרה מתאימה לאיש עצבני ורגיש.

קו-הראיה מאשנבו של המפקד אינו מאפשר לו לראות אדם הנמצא סמוך אל הטנק. משום-כך רצוי שלא ינועו הרגלים בסמיכות אל הטנק, אם בידם הדבר, יש הסוברים, כי סיוע-מקורב לטנק פירושו קרבה יתרה אליו. אין לך דרך טובה מזאת להיחבט ארצה על ידי הדף-האוויר של התותח הכבד. כאשר התותח יורה, נוצר פרץ-אוויר לאחור ולאגפים, הנגרם ע"י מסת-ההדף של התותח, הקולט חלק מהדף חומר-הנפץ. בהסיטו את ההדף ארצה משתפרת הראות-לחזית, והחבטה החוזרת מסייעת להחליש את רתיעת התותח. עצמת ההדף עשויה להטיח אדם ארצה, אם אין הוא נכון לה. ואפילו נכון הוא לכך, עלול ההדף לקרוע מעל ראשו את קובע-הפלדה שלו.

כדי לסייע טנק סיוע טוב, אין צורך אלא לעתים רחוקות להתקרב מאד אל הטנק. ניתן לחפות חיפוי טוב על טנק בריחוק של 50 עד 100 מטרים ממנו. אם יונק אויב על הטנק או יקרב אליו, פתח עליו מיד באש. אש הנשק הקל אינה עשויה לפגוע באנשים אשר בתוך הטנק; אל תחשוש, איפוא, שמא תפגע בטנק.

יש מקום אחד, הסמוך מאד לטנק, והוא בטוח מסכנה — ממש מאחוריו. אם אין הרגלי עוזב את אחורי הטנק, ונצמד ממש לתובה, יוכל להשתמש בטלפון המקשר את הטנק עם הרגלים, בין אם רצונו לשוחח עם מפקד-הטנק ובין אם רצונו לעזור לכוון את התותחן למטרה, ולא ייפגע.

בדברו על מטרות חייב הרגלי לזכור שעליו להשתמש בחרטום הטנק כבשעה שתיים-עשרה. לתותחן יש בצידו מחוג-צידוד, המצביע על אפס כאשר הטנק ותותחו ערוכים בקו ישר אחד. לפיכך, אם הרגלים מוסרים מטרה, נאמר בשעה שתיים, אין על התותחן אלא לצדד ימינה 1100 אלקיות ולחפש אחרי המטרה באמצעות הפריסקופ שלו.

מקום זה בטוח מסכנה... והטלפון, גם הוא כאן!

בצד הזכות של המאזן יש לו לטנק אי-אילו תכונות מועילות מאוד. שלוש מהן טקטיות — עצמת-אש מוגנת-שריון, ניידות שדה-קרב ופעולת-הלם. החשובה במעלות אלה היא עצמת-האש מוגנת-השריון. מאחר שאין הטנק חדיר לאש נשק קל ולרסיסי פגזים, וביכולתו לעמוד בפני פגיעותיהן של מרגמות וארטילריה קלה, יש בידי הצות לירות אש ישירה, מכוננת כהלכה, על עמדות אויב בטוח קרוב.

מעטים הם הרגלים היודעים כמה מדויקת היא אש כזאת ונפוצה בקרבם הנטיה לחשוש מפני אש מעל לראש הנורית מטנק. זכור כי המקלע-הבינוני, בעל הציר המשותף עם התותח, קבוע איתנות למקומו בבריחים ואדקים, המוברגים לטונות של פלדה. הפיזור בטוח של 600 מטר קטן במידה שלא תאמן, והקליעה מדויקת מאוד. התותח בן 90 המ"מ הוא מדויק ממש כרובה — בטוח העולה כפליים על טווחו היעיל של הרובה. התותח, בלשורעין מבעד לפריסקופ שלו, יכול לפגוע בכל מטרה על פני-הקרקע, שביכולתו לראותה. אם ילמד הרגלי שלא לחשוש מפני אש מעל לראש הנורית מן הטנק, ויבקשנה כל אימת שהנסיבות יאפשרו אותה, תגדל תכליתיות סיוע-האש והמאמץ לכיבוש היעדים יפחת לפי מידת ההסתייעות באש זאת.

אין ספק כי אירע וטנקים טעו וירו על גייסותיהם שלהם, אך לא לעיתים קרובות. העובדה כי חלו משגים מעטים, אינה עילה מספקת להחזקת הטנקים באפס-מעשה. הארטילריה והאוויריה שלנו עשו משגים דומים, ואף-על-פי-כן אין איש מעלה על דעתו להוציאם ממסגרת סיוע-האש.

(1) כלומר, המקלע הבינוני מתכון אוטומטית לנקודה שאליה כוון התותח. — חמער.

אין טנק יכול לירות תוך תנועה, ולקוות כי יפגע במשהו. עליו לעצור כאשר התותח מכוון למטרה ויורה. כן יקשה על מפקד-הטנק לגלות מטרות כאשר הטנק בתנועה, ועל הרגלים, איפוא, להיות דרוכים לגלות מטרות ולהעביר ידיעות עליהן למפקד-הטנק, באמצעות האלחוט או טלפון הרגלים-טנקים.

בודאי שמעת את ההלצה הישנה: „המטרה האהובה ביותר על הטנקים היא קבוצת נוער של, הצופים, לאחר שסיימה מסע קשה“. למעשה, המטרות הנוחות ביותר לטנקים הן עמדות כלי-נשק מופעלי-צות, טנקים של האויב וקבוצות-אויב החמושות בנשק קל. מלאכה קשה נופלת בחלקם של הטנקים שעה שעליהם לאסור קרב על תותח נגד-טנקי מוסתר בחריצות, אאל אם כן מגלה הטנק ראשון את התותח הנגד-טנקי וביכולתו להתגבר אליו ולהנחית בו את המהלומה הראשונה.

לעולם התאמץ לגלות תותחים נגד-טנקיים והזהר את הטנק. במקרה והטנק מוצא עצמו „כתובת“ לפגזים בעלי מהירות-לוע גדולה, שומה עליו לעשות כן מאמץ למצוא מחסה מידי ולתכן תכנית התקפה. כשם שהרגלי, המשמש „כתובת“ לקליעי המקלע, נצמד לאדמה ומתכנן את התקפתו על הנשק היורה בו, כן על הטנק לחכמן תחבולת-תמרון כיצד להתגבר על התותח הנגד-טנקי ולהשמידו — שכן הוא המסוכן שבאויבי הטנק.

אם על הטנק למלא את משימתו הראשונית בשדה-הקרב (סיוע לרגלים), עליו להתאמץ כמיטב יכולתו — כמובן, בגבול הנדרש ממנו לפי משימתו — שלא „לצאת מכלל פעולה“ אחרת אפשר ויאלץ האי-שעל-הקרקע לתקוף עמדות אויב וכלי-נשק, אשר טנק עשוי לחסל על בקלה.

אחת האפשרויות של הטנק אינה מנוצלת במלואה — הלא היא יכולתו לחלץ פצועים. הטנק אינו מיטלטל ומקפץ כאמבולנס — בעיקר בפני-קרקע קשים לנסיעה, וביכולתו לנוע במהירות רבה יותר מאשר נושאי האלונקות. בקוריאה העבירו טנקאים פצועים על פני מרחקים גדולים, ועם שהניחו את הנפגעים על תא-המנוע החם וכיסוים בשמיכות הצילו, ללא ספק, רבים משיני הקור.

תכונה טובה נוספת של הטנק היא, יכולתו לשאת אספקה דרך שטחים מוכי אש. פעמים רבות נשאו הטנקים מזון, מים ותחמושת ליחידות שנותקו ע"י אש האויב, ובדרכם בחזרה העבירו את הפצועים בשלום לעורף.

נוסף ליכולתו לירות אש ישירה מדויקת-מאוד, עשוי הטנק לבצע גם משימות אש עקיפה. על הארטילריה להתמקם, בדרך-כלל, מאחורי קווי-החזית, כדי להימנע מאש נגד-סוללתית; הטנק, מאידך גיסא, יכול לנוע עד קווי החזית ממש, או עד איזה מדרון אחורי, בקרבתם, ולבצע משימות-אש לעומק.

בשלביה הראשונים של מלחמת קוריאה היו הטנקים משמשים כארטילריה מסייעת לרגימנט „המארינס“ ה-7. בשעת טיווח מוקדם, השתומם קצין התותחנים בשמעו, כי פיזור-הלרוב של אש הטנקים היה כ-50% פחות מפיזור-הלרוב של

אש ההוביצרים. בני ה-105, וכי הטנקים היו יורים לטוח שעלה ב-4500 מטר על הטוח התכליתי המכסימלי של הארטילריה-הקלה.

תוחת ה-90 מ"מ של הטנק, עשוי להשיג, שעה שמשמשים בו כמתאר לעיל, טוח גדול מוטו הארטילריה-הקלה הרגילה, ועל כן הוא בבחינת "קלף נסתר" רב-ערך בידי המפקד. בהביאו טנקים לחזית ובהטילו עליהם משימות הטרדה והמנעה, עשוי המפקד לעשות שמות בצומתי-דרכים ובשטחי-כינוס בעומקו של עורף האויב.

רשאים אנו להניח, כי במצבי-הגנה ניתן להשתמש בטנקים לשם חיפוי והמנעה לכל אורכה של חזית-הדיביוזה. תפעול טנקים בדרך זאת, אין ספק כי היה מגביר את עצמת האש של רגימנט הארטילריה. אפשר להשתמש בטנקים באורח זה גם בהתקפה.

כאשר משתמשים בהם במערך-הגנה קבוע בקווי-החזית, הופכים הטנקים לתיבות-שדה משוריינות. בהיותם ממוקמים כך, הם מנחיתים אש מדויקת על כל אויב תוקף. אף כי עיורים הם בלילה, יכולים הם בכל-זאת להנחית אש על שטח שנקבע-מראש, באמצעות כרטיס טוחים, דומה לכרטיס הטוחים שבשימוש מחלקות המקלעים הבינוניים. בעזרת מתקני ההגבהה והציודוד יכול התותחן לבצע משימות המנעה בשטח מסויים, בין אם הוא רואה אותו ובין אם לאו.

כן עשויים טנקים לשמש נקודות-משען להתלכדות מחודשת במקרה של פריצת אויב. הצות "מתכפתר" ומוסיף להילחם במאמץ לשבור את התקפת האויב. אפילו יציפו נחילי האויב את הטנק — הרי אם אין ביכולתם להבקיע את השריון, יעלו מאמציהם בתוהו. בינתיים יכולים הטנקים לעסוק בקצירת תגבורות האויב, ובמניעתם מניצול ההבקעה.

בשעות היום, מוטב בכל זאת להימנע ממיקום טנקים בקווי-החזית, אלא אם כן הוברר שהאש הארטילרית והנגד-טנקית של האויב אינן תכליתיות. כאשר הטנקים מחופרים, הם מאבדים מיד שתיים מתכונותיהם הטקטיות — ניידות ופעולת-הלם. לפיכך מן התבונה הוא להחזיק את הטנקים במשך שעות היום מאחורי קווי-החזית, כדי שאפשר יהיה לתמרנם במהירות מנקודה לנקודה לשם התקפת-נגד או למתן אש-הפתעה.

שיטה זאת של אש-הפתעה ננקטה בהצלחה בקוריאה. ה"מארינס" היו מניחים לסינים להתקין עמדות משוכללות ולתפסן; אחר היו הטנקים חשים אל קווי-החזית, כותשים את המטרות עד היותן חורבות, ונסוגים כדי להמתין למטרות מזדמנות חדשות.

נחזור נא ליעודו הראשון-במעלה של הטנק בסיוע הרגלים. שלושה גורמים לפחות, חייב מפקד-הרגלים לשקול, אם רצונו לסייע את הפטרולים שלו בטנקים: הרב כוחו של האויב בתותחים נ"ט? ההיה מרבה להשתמש במוקשים?

האם מתאימים פני-הקרקע לפריסה נרחבת של הטנקים?

שליחת טנקים לשטח, הידוע כנתון לשליטתם של תותחים נ"ט, כמוה כאיבוד-לדעת, אלא אם כן יש ידיעה מדויקת על עמדותיהם של התותחים. שליחת טנקים לשטח ממוקש פותחת פתח לשואה, ואין היא שווה בנזק האבידות, אלא אם כן יש לה, כפיצוי, די מטרות-אויב משתלמות. לבסוף — שליחת טנקים דרך מיצר או נתיב צר במשימת חיפוש מטרות, אף היא פותחת פתח לשואה.

כאשר פני-הקרקע מאלצים את הטנקים לנוע על דרך, אין על האויב אלא להוציא מכלל פעולה את הטנק האחרון בשדרה, ואחר לבור לו בניחותא את מטרותיו בין הטנקים האחרים. מיצר שכזה מגביל את פיזורם של הטנקים לרוחב, ומצמצם את אפשרויותיהם למצוא מחסה מאש תותחים נ"ט, העלולים להיות ממוקמים למתן אש טובלנית, וכן, במקרה זה, מוגבלים הטנקים במידת ההגבהה של תותחיהם.

אם המטרה מצויה בגובהי גבעה, ואילו הטנק נאלץ להישאר למרגלותיה, יתכן שלא יוכל לירות במטרה זאת. בקוריאה אירע כדבר הזה. מפקד הרגלים דרש כי הטנקים יתקדמו בעקבותיו ויחצו נחל, כדי לסייעו בהתקפה על מוצב-גבעה. מפקד הטנקים הסביר לשוא, כי מוטב שלא יתקרבו הטנקים לגבעה, שכן יירו הטנקים שלו אש מסייעת טובה יותר בריחוק ממנה. אך הרגלי עמד על דעתו, והטנקים נעו בעל-כורחם עם הרגלים. סימונו של דבר — הטנקים מצאו עצמם לבסוף בעמדה אשר ממנה לא ניתן להגביה את תותחיהם די הצורך כדי לכסות באש את השטח שהוקצה להם.

הן מפקדי-טנקים והן מפקדי-רגלים שומה עליהם לזכור כי הטנקים הם נשק רב-צדדי: כל אשר יעלה הדמיון ימצא בהם. הצות טנקים-רגלים הוא הרכב מצויין לחתימה, אולם טיבו נקבע לפי אימוניו, ידיעה יסודית של הכשירויות והמגבלות של הטנק היא צד חיוני למפקד-הרגלים, אם מבוקשו להשיג את המירב מצירוף הטנקים ורגלים שלו. מובן כי יש שני צדדים למטבע: מפקד-הרגלים שאינו בקיא בטנקים, חייב להסתמך על דעתו של מפקד-טנקים והמלצותיו. מאידך גיסא, על קצין-הטנקים להיות סובלני יותר כלפי ההחלטות הנחרצות על-ידי מפקדי-הרגלים, ולהתאמץ לסייעם בכל דרך.

פתרון נבון לבעייה הוא — אימונים יסודיים. אינני מכיר דרך טובה יותר לאמן קציני-רגלים ביסודות הטנקים מאשר להקצותם ליחידות-טנקים למשך שבוע-שבועיים, ולהניח להם לפעול כחלק מן הצות.

פתרון אחר לבעייה — מתן אימון יסודי יותר בכשירויותיו של הטנק לחניכי ביה"ס היסודי לחי"ר. הנח לחניכים שהות ללמוד את הטנק, תוכו וברו. הנח להם להפעיל את הצרית, לירות בתותח ובמקלע ולהפעיל את האלחוט. הב להם הדרכה נוספת בעניין פני-הקרקע והשפעתם על הטנק, ובאחת, הב לקצין החדש תמונה ברורה יותר של הדברים אותם יכול, או אינו יכול, הטנק לבצע.

לסוגית אימון הגייסות להגנה

מאת קולונל-במטה-כללי, אלפרד ארנסט

א. מצביה דברים כיום

ההוראה „הנהגת גייסות“ של הצבא השביצרי קובעת, בסעיף 485, כי בתנאים השוררים בשביצריה ההגנה היא „צורת-הקרב התקינה“. כמעט ולא ניתן לחלוק על נכונותה של הנחה זו. נגד אויב בעל עדיפות בכוח-אדם ובציוד יש בו, בקרב-ההגנה, המתנהל במערך-עמדות מבוצר, סיכויים טובים מאשר במלחמת-התנועה. סעיף אחר (468) ב„הנהגת גייסות“ מדגיש בצדק, כי אותו צד הנחות באמצעים ממוגעים וברכב-שריון חייב לבקש להימנע מקרב-היתקלות. בשטח בעל תכונות הגנה חזקות ככל האפשר, יש לנו, איפוא, כל היסוד — ביחוד בתחילתה של מלחמה — לפתוח בקרב באורח של הגנה על עמדות שהוכנו-מראש.

הפרה זאת נסתרת על-ידי העובדה, שלהגנה על עמדות מבוצרות מוקדש חלק צנוע בלבד בתכנית-ההדרכה שלנו. בתמרונים שלנו שולט-בכיפה קרב-ההיתקלות; ואם יש ובדרך יוצאת-מן-הכלל מתנהל הקרב באורח הגנתי, הרי לרוב אמורים הדברים בהגנה בתוך עמדה מאולתרת, שהתקנתה אינה אלא מרומזת. אולם גם בתרגיליהן של היחידות הקטנות-יותר אין להגנה אותו מקום ראשון-במעלה הראוי לה. בהיותה „צורת-הקרב התקינה“, ירי-קרב מתוך עמדות הגנה — דבר נדיר הוא. בנוהגיה-הקרב האופייניים להגנה ובטכניקת-הקרב המיוחדת לה אין מתאמנים אלא במקרים-יוצאים-מן-הכלל. תרגילי ביצור-השדה שבוצעו בשנתיים האחרונות אמנם סיפקו הזדמנות רבת-ערך להרגיל את הגייסות בארגון של הקמת עמדות; אולם אותו תרגיל יחיד בביצור-שדה, אין בו כדי למלא את ה„פרצות“ באימון; ואין צריך לומר כי לא רק את התקנתה של אותה עמדה יש ללמוד, אלא גם-את ניהול הקרב בה.

התוצאה מכך היא, כי בצורות-הקרב של מלחמת-התנועה שולטים אנו שליטה טובה בהרבה מאשר בהגנה. מצב זה ניתן להצדיק בדוחק אילו היה האימון

בצורות-קרב אחרות תורם את תרומתו להתאמנות בקרב-ההגנה. אבל אין הדבר כך. מי שסיגל לעצמו שליטה בקרב-היתקלות — טרם הוכשר, בזאת בלבד, אף לניהולו של קרב-הגנה. במלחמת-העולם השניה חזו הגרמנים מבושרם באיזו מידה מתנקמת הזנחתו של האימון בהגנה. בהתאם למטרות האסטרטגיות שהציבו לעצמם התאמנו הגרמנים, לפני המלחמה, כמעט אך ורק בהתקפה. כאשר באו הכשלונות הכבדים בזירת המזרח, והארמיות הגרמניות נאלצו לעבור להגנה, חלו משברים, שאפשר היה למנעם אילו היה, בשעתו, אימונם של הגייסות והפיקוד פחות חד-צדדי. אמנם, הגרמנים הצליחו להסתגל במהירות-יחסית לתנאים החדשים; אולם אל לנו לשכוח כי תמורה זו באורח הקרב קלה היתה לגבי הצבא הגרמני למוד-המלחמה מכפי שעלולה היא להיות לצבאנו השביצרי.

טעות היא לחשוב שקל ופשוט יותר ללמוד את סוגית ההגנה, מאשר את סוגית מלחמת-התנועה. אנו, השביצרים, נילחם במלחמה באורח הגנתי לא משום שההגנה עשויה להעמיד לפני הגייסות ולפני הפיקוד דרישות פחותות, אלא משום שמול אויב עדיף מבטיחה ההגנה סיכויים רבים יותר להצלחה מאשר אורח-הקרב התוקפני. אבל תנאי-קודם להצלחה הוא, שהמגן יקנה שליטה במשימתו וישיכל לנצל את כל היתרונות שההגנה מזמנת לו. יחידה שאומנה אימון לקוי עלולה להיכשל בהגנה.

הזמנים לאימון הוקצבו אצלנו בצמצום, והם מאלצים אותנו להתרכז בהכרחי — ולותר, על מה שהנו בגדר מועיל ורצוי בלבד. מן הראוי, אם-כן, שצבאנו, אשר לפי כל הסיכויים יהיה עליו לנהל קרב-ההגנה, יעניק לאורח-קרב זה מקום ראשון בתכנית ההדרכה שלו. מי שרוצה להיות אמן בנגינה בכינור לא יקדיש את עיקר זמנו לאימון בנגינה בפסנתר! כל עוד אין אנו שולטים בבטחה בטכניקת ההגנה ובטקטיקה שלה, אין אנו רשאים להרשות לעצמנו להתאמן בכל שאר צורות-הקרב האפשריות ולהזניח את האימון באורחותיו של קרב-ההגנה.

ההירטעות מפני ביצוע תרגילי הגנה — לא בדרך מקרה באה. בתרגילים של ימי שלום נקל לנהל מלחמת-תנועה יותר מאשר להתאמן בקרב-ההגנה בתוך עמדות.

אכן, מקצת מן ההיסוסים מפני ביצוע תרגילי הגנה אינם מוצדקים. אין זה נכון, למשל, לטעון, כי תרגילי קרב-ההגנה אין בהם משום הזדמנות לקבלת-החלטות. אמנם, כלפי חוץ נראה מהלכה של פעולה הגנתית פחות-אירועים ופחות דרמתי מאשר קרב-היתקלות. אולם בהגנה קשות, בדרך-כלל, על מפקד-היחידה ההחלטות שעליו להחליט, והעומס מרובה יותר מאשר בהתקפה. בהגנה משפיעה אי-הבהירות שבמצב-קרב השפעה משתקת במיוחד. המגן חייב תחילה לחכות ולהתאזר בסבלנות, ולהניח לו למצב כי יבשיל. אין הוא יודע מה יעשה התוקף, האם עליו להטיח אש-הטרדה על עמדת-מוצא משוערת של האויב? היכן עליו להנחית את עיקר משקלה של אש-

המגן שלו. אם מכל גזרות-החזית מגיעות ידיעות על נסיונות התקדמות של היריב? מתי יש להעתיק עתודה אל קרבת אותו מקום שסכנה נשקפת לו? האם יש להדוף את האויב שפרץ ע"י מכות-נגד, המונחתות מיד, או אולי תכליתי יותר לחכות תחילה ולפתוח בהתקפת-נגד רק עם דמדומי הערב, או אחרי הכנות-גוזלות-זמן להנחתת-האש? אלה הן שאלות שהמענה עליהן קשה מקבלת החלטות במסגרתו של קרב-היתקלות. בקרב-היתקלות פשוטות, יחסית, הבעיות שיש למצוא להן פתרון. עצם העובדה, שאתה עצמך יכול לפעול וכי אין אתה נאלץ להשאיר את היוזמה בידי האויב, יש בה משום הקלה רבה. כן לא יקשה ביותר, בדרך כלל, להבחין מה הם חלקי השטח אשר אותם יש להקדים ולתפוס תוך כדי מירוץ התמודדות עם האויב. אכן, במלחמה-ממש שונים במקצת פני-הדברים. בעיותיה האמיתיות של מלחמת-התנועה, המתנהלת נגד אויב אשר לו עדיפות באויר וביבשה, אינן באות לידי ביטוי בתרגילים של ימי שלום.

אולם גם החשש, כי במסגרתו של תרגיל-הגנה לא ישאו הן הגייסות והן הפיקוד בעומס המלא של התביעות, נראה לי כנטולי-יסוד. אלא שאל לנו להחליף זה בזה את המושגים "תנועה" ו"פעילות". בתרגיל-הגנה מתוכנן היטב ומבוצע תכליתית גדול עומס התביעות המוטל על הגייסות לפחות כבפעולה-של-תנועה, ואילו הנדרש ממרצם של מפקדי-יחידות הנו בדרך כלל רב בהרבה. בהגנה, לא זו בלבד שהמפקד חייב לשקול שיקולים ביסודיות ובעקביות, אלא שהוא חייב, בראש וראשונה, להשפיע על יחידתו השפעה מתמדת, למען לא תרפה ממאמציה. מה גדולות הן ההשפעה והשליטה המגיעה עד אל פרטי הפרטים, הנדרשות כדי להכריח גייסות מיוגעים להתחפר ולהסתוות באורח הנכון! לפי נסיונותי-אני, תרגילי-הגנה הם אמצעי מצוין בשביל לקבוע אם אמנם שולט המפקד ביחידתו. כן יש לתרגילי-הגנה היתרון — המכריע מנקודת-ראות חינוכית — שאת הצעדים שננקטו בהם נקל לבדוק-מחדש מאשר בתרגילים אחרים. כאן כמעט ולא ניתן לחפות על ליקויים והתרשליות. אם בעת ההכנות לירי-הגנה, או בעת תרגולן-המוקדם של מכות-נגד והתקפות-נגד, נעשתה עבודה שטחית, כי אז מובטח שהליקויים יתגלו מיד בשעת הביצוע. לפיכך, תרגילי-הגנה הנם אמצעי חינוכי מצוין במלחמה נגד אדישות ושטחיות.

אכן, טבועים בתרגילי-הגנה אף חסרונות אמיתיים. לא תמיד פשוט הדבר למצוא שטח שיתאים להתקנתה של העמדה. ההכרח להימנע מנוקי-קרקע מקשה על בחירתו של מרחב התרגיל. גם הכלים והחומרים הדרושים להתקנת העמדה אינם מצויים תמיד. נוסף לכך אין זה רצוי, מטעמים לימודיים, להעסיק את הגייסות בעבודות חפירה תכופות מדי ובפרקי-זמן ממושכים מדי. ניתן, אפוא, להציג את השאלה שמא אפשר כי הפלסים יקימו, בשטח מתאים, עמדות שהן בגדר

מבני-קבע-למחצה, והללו תעמודנה, לפי תור, לרשות היחידות לצורך ביצוע תרגילי-הגנה. טיפול מתמיד בעמדות כאלה אינו נחוץ, שכן במלחמה-ממש עשויות החפרות והמחפורות להינזק באש האויב נזקים החמורים פי כמה מאלה העלולים לבוא בשל השפעת מזג-האוויר. נסיונם של הגייסות המתאמנים לא היה אלא מתעשר, אילו הוטל עליהם, במסגרתו של תרגיל-ההגנה, לתקן את הנזקים שנגרמו ע"י היריב באורח ההולם את מציאות הקרב. גם במלחמה ממש היה נופל בחלקם לעשות כזאת.

חסרון נוסף בכך שהאש — במידה שאין יורים בתחמושת חיה — אינה ניתנת לביום. ככל שהתרגיל מקיף יותר, כן קשה להביא לכלל ביום את פעולתה של אש-ההגנה, אשר חשיבותה תהיה מכרעת במלחמה. ואף-על-פי-כן אפשר בתרגילים קטני-היקף — אגב הפעלת מספר מספיק של עוזרים ותוך כדי שימוש בעזרי-סימון (תחמישי-נפץ, מטעני-חנ"ם מחופרים, ערפל מלאכותי, וכיו"ב) — לביים במידת-מה של נאמנות אוירתו של קרב. בצבא השבידי הייתי עד ראיה לתרגילים שמבחינה זו בוצעו למופת.

הקושי הגדול ביותר הוא, שאת השלבים המכריעים של קרב-ההגנה — דהינו: האש-המכונה האויבת על עמדות-יך-אתה, ופריצתם של כוחות-המחץ היריבים — לא קל לביימם. אף כאן גדלים הקשיים ביחס ישר להיקפו של התרגיל. רחוק אני מלהקל בערכם של קשיים אלה, ואף-על-פי-כן סבורני שאפשר להתגבר עליהם באופן משיבי-עצות, במידה זו או אחרת, ולפחות בתרגיליהן של היחידות הקטנות (פלוגות ומחלקות) בטכניקת ניהול הקרב. מכל מקום, אין הצדקה לומר כליל על אימון יסודי בהגנה עקב הקשיים הנ"ל. אין אני רואה משום חסרון, שאת תרגילי-ההגנה יש לבצע, בראש וראשונה, במסגרת היחידות הקטנות. בין כה וכה, יש לנו מלוא היסוד לדאוג דאגה מוגברת לאימון המחלקות והפלוגות, שכן אם יחידות נמוכות-יותר אלה לא ישלטו בטכניקת-ההגנה והטקטיקה שלה, מפוקפקת תהא התועלת שבביצועם של תרגילים גדולים-יותר.

ב. מטרת האימון

מה חייב המגן לדעת? בבואנו להשיב על שאלה זו עלינו להתחיל בתכונתה-המיוחדת-לה של ההגנה באשר היא. היתרון המכריע שבצורת-קרב זו מתבטא בכך, שהמגן:

- יכול לבחור את השטח בו הוא רוצה להיכנס לקרב;
- יכול לעצב את פני השטח בהתאם לתכליותיו (כינון מכשולים, מחסים ועמדות; הקמת מצבורים; התקנת רשת-קשר, וכיו"ב);
- יכול לחזות מראש עד לגבול מסוים, את מהלכו של הקרב ולנקוט צעדי-נגד כדי לסכל את מזימות התוקף.

בהגנה ממלאים, איפוא, תכנון הקרב והכנתו תפקיד חשוב במיוחד. חובה היא לך לנצל את האפשרות שבידך להכנת קרב-הגנה, טבועים בה בהגנה גם חסרונות אשר שרשם נעוץ, בראש וראשונה, בעובדה שהיזמה נתונה בידי התוקף, שיש לאל-ידו לקבוע את הזמן ואת המקום ולרכו את כוחותיו בנקודה המכריעה, בעוד שהמגן חייב לחכות תחילה, חסרונות אלה אפשר לאון, במידה מסויימת, רק ע"י תכנון והכנה יסודיים של קרב-ההגנה. מגן שאינו מסוגל לנצל את השהות העומדת לרשותו עד לתחילת ההתקפה, כדי להגביר, ע"י תרגול-מוקדם שיטתי, את תוצאות הפעלתו בעתיד של אשיו ושל פעולותיו התוקפניות המתוכננות, ולהפיק את כל היתרונות שהשטח צופן בתוכו, הריהו מותר מראש על אחד ה"קלפים" הממששים ביותר שבידיו.

אכן, יש הטוענים — וביניהם אף ממשלת-ההגנה — כי ערכם של תכנון והכנה יסודיים מוטל בספק. הם מנמקים זאת בכך, שהמציאות טופחת על פניה של כל תכנית. הואיל והמתרחש שונה בתכלית מכל שאנו מתארים לעצמנו, הרי תכנונו של קרב-ההגנה והכנתו הם לא רק בלתי-נחוצים אלא אף מזיקים ממש; שכן מי שקושר עצמו בתכנית מסויימת נמצא מסתכן בכך שיפסיד את חופש הפעולה. לדעתי, משמשים הנכון והמוטעה בערבוביה בנימוקים אלה. נכון הוא שהאויב עלול לסכל כל תכנית, ואפילו תוכננה מתוך מחשבה-ייתה, כן נכון הוא שתכניות נוקשות, שאינן עשויות להשתנות, מביאות במלחמה לידי כשלון. לעומת זאת, מוטעית המסקנה כי תכנון קרב-ההגנה והכנתו אין להם ערך כלל הואיל ובמקרים רבים מקדימה אותם, ממילא, התפתחותם של פני המציאות. מבצע שהוכן ביסודיות יהיה אף במלחמה רב-תכליתית יותר מאשר פעולות שהנן בגדר אלתור גרידא. אם טיוחת את האש שלך, אומדת את המרחקים וקיצרת, ע"י תרגול-נשק שיטתי, את משכי-הזמן הדרושים לפתיחה באש — תוכל להנחית את אש-ההגנה שלך בהקדם וסיכויי הפגיעה ירבו. גייסות שהתחפרו היטב והסתוו במדוקדק עומדים באש האויב באבדות קלות יותר. מכת-נגד מתבצעת ביתר מהירות ובפחות "חיכוך" — אם תורגלה היטב קודם לכן, הגם שאפשר ואין מתגשמות כל האפשרויות שחזית אותן מראש, הרי כבר בכך יש משום ריוח, אפילו רק מקצת מן הצעדים ניתן לנקוט לפי תכנית. על כל פנים, נקל לנקוט את הסיגולים הדרושים בתכנון כאשר כמוצא משמשת לך תכנית שהושבה היטב ובבהירות, וחוזרה ב"חזרות" מדוקדקות יותר, מאשר לעמוד בפני הכרח לאלתר על יסוד של לא-כלום. אך אין לשכוח כי התכנית והמציאות אינם זהים. ככל שאתה שומר לעצמך, מבחינה רוחנית ומבחינה חומרית (למשל, ע"י בנית עמדות-נשק שמתוכנן יכול אתה להפעיל את כלי נשקך לכל הכיוונים) את החופש לסטות מתכניתך ולעשות את אשר תכלית במצב-הקרב הנתון — כן אין מקום לחששות מפני תכנון והכנה מדוקדקים של קרב-ההגנה הגרמנים נהגו תוך-כדי-קרב, במסגרת אימוני לילה, לאמן פלוגת-המחץ שלהם

בטכניקה של מכות-נגד; הוראה משנת 1943 דרשה במפורש כי הגייסות, אף בהיותם במגע הדוק ביותר עם האויב, יעשו ללא-הרף למען שיפורה של תכנית-ההגנה שלהם. אילו היו תכנון הקרב והכנתו בלתי-נחוצים — או אף מזיקים — כי אז ודאי לא היו הגרמנים, למודי-נסיון-המלחמה, טורחים לעסוק בהם. חשוב הדבר כי נלמד לנצל, במלוא היקפם, את היתרונות הגלומים בתכנון קרב-ההגנה והכנתו.

1. על המגן להיות מסוגל להעריך נכונה את אפשרויות היריב, לרבות את האפשרויות הרחוקות, ולנקוט את צעדי-ההגנה ההכרחיים. איפה הן אותן נקודות אשר מהן עלול היריב לצפות על עמדתך, או עשוי להציב בהן את כלי נשקו? היכן השטחים הנוחים לעמדות-המוצא? איפה יכול האויב להתקדם במחופה? כיצד תפעל ותשפיע אש-ההכנה שלו על עמדותינו אנו? מה יקרה אם תסבול היחידה שלך אבדות באנשים ובציוד? כיצד תנהג עם היכנס טנקי האויב לקרב? מה עליך לעשות אם יפרוץ היריב לתוך מערך-עמדות שלך? — על שאלות אלה, ורבות אחרות, יש להשיב ברורות. מלאכת החשיבה של המגן מסתיימת רק כאשר יש לאל-ידו לתת את המענה הנכון על כל פעולה אפשרית של האויב. דבר זה דורש אימון טוב במשנה-טקטית, מושג נכון על אפשרויותיו של תוקף המצויד ציוד חדש, וכן הכשרון לחשוב ללא דעות-קדומות ובהגיון.

מנסיוני חזיתי שקצינים רבים, ובראש וראשונה מש"קים, מתקשים לתאר לעצמם ברורות את השתלשלות הקרב ואת הצעדים שיש לנקטם. הם חסרים את הדמיון הנחוץ ואת ההתאמנות והתרגולת הדרושות לכך. מלאכת-חשיבה מוקדמת פגומה גוררת אחריה, "פרצות" באש-ההגנה, ליקויים בהתקנת העמדות ומתן הוראות לא-נכונות לעריכת קרב-ההגנה. די בנסיון ל"שחזור", בחזרה נוספת-תרגולת, את התקפת היריב, בשביל שתעמוד על כך עד כמה מרובות ותכופות ה"פרצות" בתכנית הקרב של המגן ובהכנותיו.

2. מלאכת החשיבה המוקדמת אינה אלא הצעד הראשון. בעקבותיה חייבות לבוא ההכנות החומריות — החל בכינון מערכת-החפרות וכלה בהסוואה; פתוח בהכנת-מראש של התחמושת וגמור בהתקנת הקשר החוטי. הכנות אלה הן מרובות-עמל וגוזלות-זמן. הן אהודות על הגייסות אך מעט. למען יינקטו כל הצעדים הדרושים יש צורך — וביחוד ביחס לגייסות מיועעים או מתרשלים — בהשפעה נמרצת ובפיקוח חמור ומתמיד. חוששני שאין אנו מתארים לעצמנו נכוחה מה קשה ומקיפה הנה העבודה הדרושה להתקנתו של מערך עמדות-ההגנה באופן ההולם צרכי קרב. גם אם אין אפשרות להתאמן ולתרגל במסגרת תרגילים של ימי-שלום, בכל אשר יהיה הכרח לעשותו בימות מלחמה, מן הראוי שלפחות הקצינים יידעו בדיוק את כל השייך להתקנתה של העמדה באורח-של-קרב. אולם מעל לכל יש להרגילם, בכל עת תמיד, שיאלצו את האנשים, אף נגד רצונם של אלה, לעשות מלאכה יסודית.

אחרת עלול לקרות גם לנו מה שקרה לצבאות בעלי-הברית בתחילת הקרבות בתוניס ואף בקוריאה. שם שילמו הגייסות דמי-לימוד מרובי-ידם בעד הכרת אמיתות הסיסמה "Dig or die" ("חפור, פן תמות!").

3. הכנות חומריות יש להשלים ע"י שמתרגלים באורח-תרגול את קרב-ההגנה — החל בפתיחת אש-ההגנה וגמור בביצוע מכות-הנגד והתקפות-הנגד. תכנית-האש הטובה ביותר תהא חסרת כל ערך אם לא יונחתו סוגי האש בזמן הנכון ולמקום הנכון. המגן חייב לדעת ל"שחק" באש-ההגנה שלו ול"נצח" עליה ממש כמו מנצח בתזמורתו. ביהוד רב הקושי להשיג זאת בכלי-נשק היוריים אש עקיפה. הארטילריה והמרגמות מתקשות להביא את אשן במהירות מספקת לכלל פגיעה במטרה ממש. אפס, אפשר לצמצם את משכי-הזמן הדרושים לטיווח, אלא שהדבר מצריך תרגול ללא-ליאות בביצוע אש-מוכנה-מראש. ברם, לא רק באש אלא אף את כל שאר הצעדים והפעולות יש לתרגל אורח-תרגול. מכת-נגד שלא הוכנה הכנה יסודית, ספק אם תצליח. על הגייסות ללמוד לנוע על אפה של אש האויב, אגב שימוש במחסים טבעיים או תעלות-קשר. חייבים הם להיות מסוגלים לבצע תנועות-חמיקה מקומיות וחילופי עמדות בזמן הנכון ותוך כדי ניצול המחסים. חייבים הם לשלוט היטב בטכניקה של גלילת חפרת-קלעים אויבת או "קיפולה" (דהיינו, השתלטות הדרגתית עליה באמצעות מכת-אגף מתמשכת); וכן עליהם ללמוד להילחם בתחומה המצומצם של מערכת החפרות בתוקף הפורץ, באמצעות ירית חתף, זריקת רימון ואת, או באמצעות כידון. כן יש להתאמן באבטחת קיום הקשר, לכשיצאו מכלל פעולה הקשר החוטי והאלחוטי — אף אותה יש לתרגל היטב מראש. כן חייבים אנו לתרגל כנ"ל את כל אורחותיו של השירות-המאבטח — החל בתפקיד הזקיף בעמדה, וגמור במשימתם של הגופים אשר בקר-האבטחה הקדמי. חוששני שעל אויב חרוץ לא יקשה ביותר להסתנן פנימה דרך האבטחות שלנו. בשטח זה עלינו להשיג התקדמויות גדולות אם אין אנו רוצים להתנסות במה שנתנסו האמריקאים בתחילת הקרבות בקוריאה.

4. אם רוצים אנו להחזיק בעמדותינו שבועות על שבועות — וזאת במזג-אוויר רע, בקור ובשלג — כי אז עלינו לדאוג לכך שהגייסות, הנתונים בלחץ מתמיד של האויב (אש-הטרדה, התקפות מן האוויר ופעולות-סיוור), יוכלו לחיות ולהילחם בתנאים הנוחים ביותר; פירושו של דבר שיש לעשות מראש הכנות להחלפת המשמרות, להגייאנה בעמדות, לבדוק של הנשק, לכלכלת הגייסות, לפינוי הפצועים לעורף, וכן דברים אחרים לא-ינספור אשר בתרגילי-ימי-שלום כמעט ואין אנו נוהגים להרהר בהם. היכן השמיכות? כיצד מסיקים את המחפורות? איפה יכולים האנשים שהוחלפו למלא את החסר בשינה, להתרחץ, לפשוט את בגדיהם הרטובים והמלוכלכים? מודה אני שבמציאות תפתרנה מקצת מן הבעיות האלה מאליהן.

יש לי אמון בכוח-ההמצאה ובכשר-ההסתגלות של חיילינו. ואף-על-פי-כן נראה לי, שגם דברים אלה אל לנו להזניחם כליל. לפחות על הקצינים לעסוק בבעיות אלה. שאם לא כן צפויים אנו לסכנה, שכבר בתחילתה של המלחמה — כאשר בלא-הכי יימצאו קשיים ו"חיכוכי-מכונה" די-יותר — תהיה עלולה אי-ידיעת הצעדים שיש לנקטם להביא תוצאות מזיקות.

תכנונו של קרב-ההגנה והכנתו — לא די בהם. באותה מידה עצמה חשובים אותם הצעדים שרק בעצם מהלכו של הקרב אפשר לנקטם. אף התכנית הטובה ביותר אפשר כי תופר. המגן חייב להיות מסוגל, להדוף מחדש, בכל עת, את מכות היריב ולהיות מסוגל להשלים או לשנות את תכנית-ההגנה שלו, או אף לסטות ממנה כליל ולקבל החלטות חדשות. טעות היא לחשוב שנקל לנהל קרב-ההגנה. לכך דרוש משחק חרוץ באמצעים העומדים לרשותך, שקילה תמידית של האפשרויות להזיק לאויב ולסכל את תכניותיו. אנו מרבים לדבר בהגנה פעילה, ובצדק; אולם אל לנו לחשוב שהגנה פעילה משמעה להרבות ולהימצא בתנועה ככל האפשר. שהרי זה פירוש חד-צדדי מדי של המושג "הגנה פעילה". לא זה מובנה של הגנה פעילה, כי אם היכולת להשיב ללא-אשהייה על כל צעד מצדדי האויב. אין היא מתבטאת אך ורק בהפעלתם של גופי-מחק, אלא, בראש-וראשונה, אך ב"משחק" חרוץ של אש-ההגנה. הגנה פעילה מעמידה לפני המגן תביעות גדולות. שכן בשל השפעתה של האש האויבת הופך ביצועם של כל הצעדים אותם נוקט המגן למסוכן, מיגע וגזול-זמן. לפיכך, חייבים אנו לאמן את גייסותינו גם בניהולו של קרב-ההגנה.

ג. עיצוב צורתם של תרגילי ההגנה

לאימון הסגל והגייסות בהגנה משמשים סוגי-תרגיל שונים:

1. בתרגילי הסגל (ללא גייסות) יש להתאמן בתכנון קרב-ההגנה ובקבלת החלטות תוך כדי מהלך הקרב. על הקצינים והמש"קים ללמוד להעריך נכונה את אפשרויות האויב ולנקוט את הצעדים-הנגדיים ההכרחיים. עליהם ללמוד להפיק את התועלת המכסימלית מן השטח ומעבודות הביצור. אולם עליהם אף להתרגל להגיב מהר ותכליתית בשעת משברים, אשר ודאי יבואו בעת מהלכו של הקרב.

בתרגילי-סגל כאלה יש לעסוק, בראש-וראשונה, בבעיות הבאות:

— בחירת העמדה (למשל, מדרון קדמי או עורפי?)

— עיבוד תכנית האש, וזאת באופן ממשי בתכלית, תוך כדי התחשבות באפשרויותיו של כל כלי וכלי. לא די להורות בקיום כלליים לאן יכולים הכלים להנחית את אשם, כי אם יש לבדוק בדיוק אם אמנם נמצאים בפועל כל נתיבי-גישה של האויב, וכן כל עמדת-תצפית או עמדת-אש אויבות העלולות ליהפך למסוכנות לגבי המגן — בתחום שדה-האש. אל לו למנהל-התרגיל לקבל פתרונות שטחיים — עליו להשגיח, ע"י פיקוח מחמיר, שתיעשה מלאכה מהימנה. על משתתפי-התרגיל

לבדוק, מתוך העמדות שנקבעו (וכן מעמדות-החליפין), את אפשרויות הפעולה של כל סוג כלי-נשק. לעתים קרובות תכליתי הוא לסמן, ע"י תקיעת יתדות בקרקע, את מקומות כלי הנשק ואת אזורי-האש.

— עריכת תכנית-בניה להקמת המכשולים, המחסים, והעמדות, תוך כדי קביעת הדרוש בחומרים ובזמן. בתרגיל-ביצורי-שדה הוכח עד מה קשה עריכתה של תכנית-בניה המספקת את הדרישות המעשיות.

— עיבוד תכנית למכות-נגד, להתקפות-נגד (תוך סיוע של הטנקים שלנו — או בלעדיו), לתנועות-חמיקה מקומיות וכן ללחימה פעילה בטנקי האויב אגב ניצול מערכת החפרות.

גם בעיבודה של תכנית זאת יש לדרוש נתונים ממשיים בתכלית. כך, למשל, לא די לסמן במדויק, בעת תכנונה של מכת-הנגד, את נתיבן של פלגות-המחץ בשלב תנועת ההתקרבות, אלא שיש אף לקבוע את תכנית-האש לאש-הסיוע ואת נוהג הקרב בו צריכות להשתמש פלגות-המחץ.

— ארגון החיים בעמדה.

אסור לו למנהל-התרגיל כי יסתפק בכך שיקבל לידיעתו את מסקנות הסיוע. עליו לבקש לחשוף את ה"פרצות" בתכנון ע"י שאלות מדויקות לגופו של ענין:

פלגת-מחץ אויבת עשתה-דרכה עד אל המכשול ההוא. מה עושים הזקיפים? האויב מסתנן בחושך דרך השקע ההוא. מה צריך לקרות?

עמדות הנשק שלך. סוגורו ע"י ירי-עשן. כיצד מוסיף אתה לקיים את אשך? המכשול שבגורה היא נהרס באש האויב. אילו צעדים תנקוט?

טנקי האויב יורים במכוונת-יריה על נקודת-המשען שלך מתוך רצועת-היער ההיא. כיצד אתה מגיב?

דוגמות מעטות אלה די בהן כדי להראות, כי ניסוח השאלות לעולם לא יהיה ממש יותר מדי.

תרגילים כאלה תובעים זמן רב, ומצריכים הכנה יסודית. אלא שהפסדם יוצא בשכרם, שכן הם מאלצים את משתתפי-התרגיל לעשות את מלאכת-החשיבה שלהם יסודית. מנהל-תרגיל חרוץ יבחין עד מהרה במקומות התורפה שבתכנית-ההגנה של פקודיו — ויצגי את השאלות הנאותות. רצוי לשוות לתרגילים כאלה אופי חי יותר ע"י שמבצעים את ההתקפה על העמדה הנתונה בצורה של משחק גומלין (כפי הנוהג המקובל אף ב"משחקי המלחמה"). לנוהג זה היתרון, שבתכנית-ההגנה מתגלות לעין פרצות ונקודות-תורפה שלא עלו אף על דעתו של מנהל-התרגיל עצמו. כמובן, את ההתקפה יש לביים לפי אורחות פעולתו של צבא חדיש.

לרשותם של תרגילים כאלה (בפלוגות ובגדודים) עומדים: א. פרקי-הזמן המוקדשים לקורסי-הכנה-לסגל שלפני קורסי-התחזורת של היחידות; ב. שעות לפני-הצהרים של יום-ההתייצבות ו"גיוס היחידה"; ג. אותם משכי-זמן בהם עסוקים

הגייסות בדברים אחרים (כגון — השירות-הפנימי, או ביקורת נשק). אולם מן הראוי כי תרגילים אלה יבוצעו במידה מרובה יותר גם בקורסים-טקטיים שלב א' ו-אמנם יש להקציב לכך זמן מספיק למען תיעשה מלאכה יסודית באמת.

2. בתרגילי-ביצורי-השדה — כפי שבוצעו, למשל, ב"קורסי-התחזורת" ב-1952, יש להקנות לגייסות התמצאות בבעיות בניית העמדות. על תרגילים כאלה מן הראוי לחזור מדי שלוש או ארבע שנים. אפשר ואין צורך לבצע אותם מדי פעם אגב השקעה כה גדולה של חומרים וזמן, כבשנת 1952. אף-על-פי-כן דומה שהכרח הוא לקבוע מדי פעם תרגילים כאלה בקנה-מידה גדול, למען יתרגלו מפקדי-היחידות לארגונה של מלאכת-הבניה.

את תרגילי-ביצורי-השדה ניתן לבצע באופנים שונים, אפשר, למשל, להניח, כי את עבודות הביצורים ניתן לבצע בלי הפרעות מצד אויב. במקרה מעין זה חל עיקר הדגש על הבעיות הארגוניות והבעיות הטכניות של הבנייה. אבל אפשר לערוך את התרגיל באופן שעבודות הביצורים תבוצענה תוך כדי "מגע הדוק ביותר עם היריב". תרגילים כאלה הנם רבי-לקח אף כי תפוקת עבודות הבנייה הופכת אזי לעומה-יחסית.

3. במסגרת תרגילי מחלקות וכיתות ב"טכניקה-של-קרב" יש לאמן את הגייסות בנהגיי-קרב מסויימים. רצוי לקבוע נוסחי-שגרה מסויימים ולדאוג לכך, כי על-ידי חזרה מתמדת עליהם במצבי-קרב משתנים תחדור טכניקת-הקרב לדמם ולבשרם של הגייסות. סבורני כי "תרגולת-הקרב" (battle drill), כפי שהיא נהוגה אצל האמריקאים והצרפתים, הנה — על אף סכנות ידועות הכרוכות בה — הדרך היחידה להקניית שליטה בטוחה בטכניקת-הקרב¹. אכן, במקרים ידועים, הכרח יהיה לסטות מן הנוהג אשר הותנה ע"י התרגול. אולם קל יותר לנקוט את הסיגולים ושינויי-האורה הדרושים, כאשר כנקודת-המוצא משמש לך נוהג שתורגל-היטב, מאשר לפעול כשחסרה לך כל שגרת-עשיה קודמת. בשביל מפקדי-כיתות ומפקדי-מחלקות בינוניים יש בה בתרגולת-הקרב משום עזר. הרי בתחום נוהגי-הקרב שתורגלו לא ינקטו הם לפחות צעדים מוטעים בתכלית. לעומת זאת המפקדים המנוסים והחרוצים ידעו לשמור על מידת חופש המחשבה הדרושה אף לנוכח נוהגי-הקרב שתורגלו — ולסטות מצורות אלה כאשר מצב-הקרב יתבע זאת, נראה לי שבהגנה, אשר חשוב בה כל-כך לפעול במהירות וללא פגמים טכניים, נודעת לתרגילי המחלקות והכיתות בטכניקת ניהול הקרב חשיבות מיוחדת. כדי שאפשר יהיה לבצע

(1) "קורס טקטי לקצינים שלב א'", למפקדי פלוגות וגדודים ועוזריהם, בן 6 ימים. נערך במסגרת היחידה או העוצבה. — המער.

(2) בעל-המאמר אינו חש, כמובן, באירוניה-של-מצב שבמשפטו זה: — שהרי תרגולת-הקרב טופחה בימי מלחמת-השנייה על ידי הבריטים, ומהם נתקבלה על-ידי "בעלי-הדבר" אותם מוכיר המחבר... — המער.

תרגילים כאלה יש צורך ברשת מתוקנת של עמדות-נשק, מחסים, תעלות-קשר, מכשולים וכיו"ב. לאימון של המחלקות והכיתות יספיק הדבר בהיקף של נקודת-משען מחלקתית. נקודת-משען כזאת אפשר להתקין בימיו הראשונים של קורס-התחזרות. בעזרתה של מחלקת-ה"רמנים" ¹, בכל גודל ובלא הפסד גדול מדי של זמן; אוראז יכולות המחלקות לבצע בה את תרגיליהן בטכניקת ניהול-קרב ב"משמרות". הכונה היא, שכל שלב משלבי קרב-ההגנה יש לקיים במידה מסוימת ב"קצב סרט אטי", זה נפרד ברורות מזה, עד אשר יקנו הגייסות שליטה בטוחה בטכניקה שאותה יש לנקוט.

כנושאים לתרגילים באים בחשבון:

- ביצוע מבצעי-פלגות-סיוורומחץ בשטח הפקר;
- אורח התנהגותם של זקיפים; החלפת משמרות;
- הפעלת קשר-רצים ואיתות (למשל, במקרה הינוקות הקשר החוטי או האל-חוטי);

— היציאה מאחרי מחסים, ופתיחה מידית באש-ההגנה, לאחר שהאויב העתיק את אשו מעמדה זו;

- חילופי עמדות;
- תנועות חמיקה מקומיות;
- לחימה בטנקי אויב פורצים, אגב שימוש במערכת החפרות;
- מכות נגד; "גלילת" קטע של חפרת-קלעים;
- הבטחת המשך הספקת התחמושת;
- פינוי פצועים לעורף;
- תיקון מעצורים בכלי נשק בנסיבות-של-קרב;
- כללי-שגרה לשביית שבויים, וכיו"ב.

4. ירי-קרב מתוך עמדות הגנה משמש לבדיקתה של תכנית האש. ניתן לבצעו במחלקות בודדות (בראש וראשונה; מחלקות הפלוגות-הרובאיות), או בפלוגות מוגברות, או אפילו בגדודים, בשיתוף עם הארטילריה.

אין הכונה להפגין בתרגילים את פעולתם של כלי-הנשק, כי אם לתת למפקדי היחידות הנוגעים-בדבר הזדמנות לפתוח במועד הנכון באש שהוכנה, ולבחור, במקרה הנתון, שילוב תכליתי בין נשק שטוח-המסלול ותלול-המסלול. לפיכך אין לקבוע ירי-לחלכלית, אלא יש לסמן כל ירי וירי ע"י מתן היריות הראשונות בלבד.

הקושי העיקרי טמון בפתיחה בכל ירי וירי. ככל שרחבה יותר מסגרת תרגילי-הירי כן חייבת להיות מדוקדקת יותר הכנתו של מנגנון הקשר המשמש את מנהל-

(1) "רמנים" — גרנדירים — הוא הכיטוי שנתקבל בימי מלחמת-השנייה בצבא השביצרי לציון יחידות-המשנה (שביתות הרגלים) שנועדו לפעולות נוסח-קומנדו, לפשיטות, לתבלות וכיו"ב — ובאימונים נכללה גם הכשרת-מה בתפקידים הנדסיים. — חמער.

התרגיל. בעצם, באם רק אפשרי הדבר, צריך היה שהתחלת כל ירי תיפתח על-ידי ביומים בידי עוזרי מנהל-התרגיל, לגבי כל "חיל-מצב" של נקודת-משען מסוימת — כלומר מלמטה, ולא רק באמצעות המוסד-המרכזי של הנהלת-התרגיל. אמנם במציאות היו ודאי אירועים מסוימים בשדה-הקרב גלויים לתצפית ממקומות שונים בעת-ובעונה אחת, אך ספק אם ניתן בכלל להציג אירועים אלה, לפי מהלך הזמנים הנכון, לפני יחידות-המשנה של המגן, אשר במציאות היו עשויות לראותם. חסרון זה צריך לראותו כדבר שאין להימנע הימנו.

חסרון נוסף מתבטא בכך, שבתרגילי-ירי-קרב מן הנרחבים יותר אין אפשרות להציב מטרות נעות, העולות ומתגלות ברע הנכון. הכרח, איפוא, או לותר כליל על מטרות כאלה, ותחת זאת להורות על ירי אל נקודות-מסוימות בשטח, או להציב מטרות קבועות. אכן, שתי האפשרויות אינן משביעות-רצון.

בתרגילים קטני-ממד רצוי לביים את התוקף באמצעות סמנים, ולכשיסתלקו אנשים אלה — להציב מטרות-דמות במקום שבו היו קודם ולדרוש לאחר זאת כי כל ירי יירה תוך פרק-הזמן בו בילה "היריב" (הסמנים הנ"ל) באזור הפגיעה.

אין תכליתם של תרגילי-ירי-קרב אלה לביים את "אווירת" הקרב, אלא לבדוק אם תכנית-האש מופעלת נאמנה. יש, איפוא, להשלים, בלא דקדוקים יתרים, עם אי-אלו דברים שאינם מתקבלים על הדעת — כגון היעדרה של מערכת-עמדות מותקנת. את תרגילי-ירי-הקרב אפשר לשלב בתרגילים בסילוק מעצורי כלי-נשק, בהספקת תחמושת ובחילופי עמדות. אפשר לפרוש מסך-עשן מעל לעמדות שלנו — ואפשר "להוציא מפעולה" אנשים וכלי-נשק — כדי להרבות את הקשיים. אימון מועיל במיוחד הוא — ירי-ההגנה בחושך.

5. תרגילי הגנה מיושמים. צריך שיתנו לגייסות את האפשרות להשתמש-בפועל, במסיבות הקרובות למציאות-מלחמה, בטכניקת הקרב שנלמדה. תרגילים כאלה אפשר לבצע, ללא בעיות מיוחדות, במסגרת המחלקה, הפלוגה, והגדוד. אולם, לעומת זאת, לא אוכל לשפוט, על פי נסיוני האישי, אם אפשר לעצב תרגילים כאלה אף במסגרת של תרגילי-רגימנט. הדבר תלוי בנסיון לכשיעשה.

בתרגילי-ההגנה מיושמים אלה צריך שהגייסות ילמדו לחיות ולהילחם במערך-עמדות הגנתי תחת לחץ מתמיד של היריב, במשך זמן ממושך יותר (לפחות 24 שעות בלי הפסקה בתרגיל).

יש, איפוא, לביים, בראש-וראשונה, אותם שלבי הקרב שהם קודמים להתקפה המכרעת. בתרגילים אלה צריך שתינתן למגן הזדמנות להדוף את הסיוור-הלוחם של האויב, בלא שיפתח באש-ההגנה שלו (ויגלנה) בטרם-עת; שומה עליה, על אף כל נסיונות ההפרעה של התוקף, להמשיך בהתקנת העמדה ובשיפור תכנית-ההגנה; שומה

(1) דהיינו, הנערכים במסגרת של מצב-קרב, כביכול, מסויים ונתון. — חמער.

עליו לאפשר לאנשיו לנוח ולדאוג למזונותיהם, בלא שייגרע מכוונות ההגנה שלהם. צריך שהתוקף יהיה פעיל עד-מאוד, למען יהיה המגן שרוי בדריכות בלתי-פוסקת. התנפלויות פתע, נסיונות הסתננות ומכות אש צריך שיבוצעו בזה אחרי זה במהירות. על עוזריו של מנהל-התרגיל לביים את ההפרעות אשר במציאות הן חלות בפועל: עליהם לנתק את קוי הטלפון; „להוציא מכלל פעולה“ כלי-נשק וצותיהם; ע"י סימון אש האויב — לאלץ את אנשי נקודת-המשען לתפוש מחסה; להצביע ע"י כך מה הם הקשיים במ עלול המגן לפגוש במלחמה. אבל גם למגן יש לתת הזדמנות לפעול, מצדה, פעולות-של-ממש. צריך שיבצע מבצעי-סיוור-ומחץ בשטח ההפקר, או התנפלויות-פתע על עמדות-מוצא של האויב, ושישיב באש-מסומנת על צעדי התוקף שבהם הבחין. הודעות על פריצות אויב לתוך הגזרות הסמוכות צריך שיאלצו את המגן לשדד מערכו למען יוכל להשיב על התקפות מן האגפים או מן העורף. לקראת סיום התרגיל אפשר לביים את ההתקפה האויבת עצמה, במידה שאפשר להציגה בצורה דומה-למציאות. הואיל ואי-אפשר להתאמן בקרב גוף-אל-גוף, יש לדלוג על אי-אלו שלבים של ההתקפה. עוזרי מנהל-התרגיל חייבים, למשל, לקבוע מהו המצב המתהווה לאחר פריצת אויב שהצליחה, כדי לאפשר למגן לפתוח במכות-נגד או בהתקפות-נגד. הפסקות מלאכותיות אלה הן צד בלתי-מספק בעניין, אולם אין להימנע מהן, ולמעשה, הרי הן מפריעות פחות מן המצבים המתהווים בקרבות-היתקלות, כאשר שני הצדדים באים לידי מגע הדוק. בתרגילי-ההגנה של הגדודים (ובמידה עוד יותר בולטת — בתרגילי הרגימנט) יש הכרח להגביל את מבצעי התוקף מבחינת השטח, כדי למנוע שזו או אחרת מפעולותיו לא תישמש מתחום שליטתה של הנהלת-התרגיל. כן לא תהיה אפשרות בתרגילים הגדולים להציג את מהלך הקרב לפי שרשרת-הזמנים הנכונה. למען תהא הצגת אירועי הקרב נאמנה ככל האפשר למציאות, והביקורת על התנהגות המגן שלמה, יש לכוון כל פעולה באופן שתתנהל ב"קצב של סרט אטי". אמנם, גם דבר זה אין בו כדי לספק, ואף-על-פי-כן, מוטב לעשות כך, מאשר לבצע את ההתקפות כפי שנהוג בתמרונים — בהם הגייסות התוקפים, שאינם נוהגים לפי שום שגרת-ביצוע הראויה להתקפה, פורצים בהמון צפוף אל תחום אש היריב. תרגילי-ההתקפה מיושמים — אין לערכם מתרגילים דו-צדדיים. בעצם, הרי את התוקף יש לביים מכאן ע"י סמנים, הפועלים לפי הנחיותיו של מנהל-התרגיל. אילו ניתנה לתוקף יד חופשית, כצד — כי אז היו נוצרים מצבים שלא-יִיאמנו. רצוי לתרגל מראש את פעולות התוקף, באורח-תרגולת, כדי להבטיח כי הסמנים אמנם יתנהגו באורח ההולם מציאות-מלחמה. את הסמנים יש לצייד, ככל האפשר, באותם אמצעים העשויים לעמוד לרשותו של אויב חדיש. בראש וראשונה נחוצים להם טנקים או דמאי-טנקים. הזמן הדרוש לתרגולת מוקדמת זאת של פעולות התוקף אינו הולך לאיבוד; שכן ניתנת לגייסות הנוגעים-בדבר הזדמנות להתאמן בשגרת-הביצוע של ההתקפה.

הסמנים ממלאים תפקיד חשוב — אך כן גם עוזריו של מנהל התרגיל. הללו חייבים לתאר לגייסות המתאמנים את כל אשר לא ניתן להציגו בפועל ממש. נחוצים, איפוא, נציגים רבים ובעלי הכנה טובה מאוד של הנהלת-התרגיל. כמובן, יש להשתמש בעוזרי-סימון מרובים ככל האפשר: כי מה שרואים הגייסות ושומעים — השפעתו שונה בתכלית מזו של התיאורים הבאים להם מפי עוזרי מנהל-התרגיל. אכן, לעולם לא תהיה אפשרות להציג לפניהם, בפועל ממש, את כל גילויי פעולתו של האויב. למגן, בניגוד לתוקף, חייב להיות חופש פעולה מלא. מן הראוי כי לפי שיקולו החפשי יפתור את הבעיות שהוצגו במשימה שהוטלה עליו, ועל הנהלת-התרגיל להישמר מלהתערב שרירותית במהלכו של הקרב. אין היא רשאית אלא להחזיק את המגן — על-ידי הביום (הנאמן-למציאות, ככל האפשר) של אש האויב — תחת לחץ, ולא לצו לנקוט צעדים-נגדיים. הכנתם של תרגילים כאלה — החל בתדרוך מדויק למנגנון הנהלת-התרגיל וכלה בתרגולת המכינה של הסמנים — גוזלת זמן-רב. אולם השעקה זו — שכרה בצדה.

בתנועה במסגרתה של יחידת-המשנה, ולשתף פעולה ברוב-יכולת עם אמצעי-הגברה מסופחים.

התקנתו של שדה-הקרב היתה מיוחדת-במינה. ההגנה על נתיבי-הגישה אל חסרות ה"יריב" חוזקה בשדות-מוקשים ובגדרות-תיל-דוקרני, שנערכו משני עבריה של ביצה טובענית. את עיקר ההגנה היוו שלוש חפרות קלעים, שחזרו זו לזו באמצעות תעלות-קשר. בחפרות הושמו כל מטרות הדמות שצריכות היו להתגלות, או לנוע מדי פעם, בהתאם למהלך "הצגת" הקרב. כאן הוקמו גם ה"תקעים". ריכוז המטרות העיקרי נמצא ליד החפרה השנייה. בסך-הכל הוצגו 216 מטרות-דמות, מהן רבות העולות ומתגלות פעמים מספר. באופן כזה עמדה הפלוגה בפני מצב, המאלצה לנצל את מלוא עצמתם של אמצעי-האש שלה.

הפלוגה-הרובאית של לויטנט-בכיר גאריפולין, שהוגברה בשתי מחלקות-מקלעים ובמחלקת-מרגמות, קיבלה עם ערב את התחמושת, הציוד והמזון הנחוצים. לכל חייל היה חגור-קרב מלא. השכם בבוקר נשמע אות האזעקה.

תיאור נתוני המוצא אמר כי ה"יריב", משניחש את כוונותינו אנה נקט צעדים נגדיים: הוא הטיל מן האויר קבוצות צנחנים, תקף את עמדותינו בטנקים-כבדים בודדים, והציב לו כמטרה לשבש את תכנית-מסע-ההתקפה שלנו.

הפלוגה צריכה היתה לחסל מיד פלוגה לא-גדולה של צנחנים, ולאחר זאת, בשיתוף עם הגדוד, לפתוח בהתקפה. עד למקום הצנחתה של פלגת-הנחיתה האויבת היה המרחק כשמונה קילומטרים.

הפלוגה נעה בקצב מזורז, שעה שנעה במרחב הפתוח נשמעה פקודת-אתראה: "מטוסי האויב באויר". לפקודה תפסו החיילים מחסים שנמצאו בקרבת הכביש. המקלעים-הבינוניים התורניים תפשו עמדות לפעולה נגד מטוסים מנמיכי-טוס. הרובאים נכוננו לפתוח באש מטחים. פקודת-אתראה אחרת אילצה את הפלוגה להתפרס להדיפת טנקי ה"יריב" שהסתגלו לעזרת הצנחנים. כאן הכינו החיילים שבכיתות מניה-יוביה צרורות-רימונים. צייד-הטנקים יצאו קדימה ותפשו עמדות נוחות.

עד-מהרה התקרבה הפלוגה אל חורשה. כאן הודיעו הסיירים הקדומניים למפקד על גילוי הצנחנים התת-מקלעים הראשונים. בריבזמן הגיעו למקום גם יחידות-המשנה האחרות. בקרב שנתלקח כותרה פלגת-הצנחנים כיתור מלא. החיילים התפרסו במהירות למבנה-קרב, ועלידי פעולות חרוצות השיגו הצלחה בקרב.

פרקי הכשרת גייסות

מאת הקול' לויט' ו. יעקובלב

א. אש ותנועה בשילוב

מלחמת-העולם השנייה לימדה כי בקרב-התקפה חשוב הדבר, שמפקדי יחידות-המשנה הרובאיות ינצלו ניצול מלא את עצמתה של אש-הרגלים. דבר זה חיוני במיוחד כשהמדובר בהבקעתה של מערכת עמדות-הגנה, כשהיריב מתמרן בגייסות חמושים בתת-מקלעים ובמקלעים-קלים. שכן התכונה המצינית את מערכת-ההגנה החפרתית היא שאף לאחר "חריש" ארטילרי נמרץ, יש ומוסיפה להשתמר חיותן של נקודות-האש; דבר זה מושג ע"י החשתה של תוספת כוחות ואמצעי-לחימה מעומקו של מערך-ההגנה. לפיכך, בלא ניצולה המושכל של עצמת אשן, אין להן ליחידות-המשנה הרובאיות היכולת לבצע הבקעות במערך-הגנה עמדתי.

ידוע הדבר כי מגן מתקין את עמדותיו המבוצרות תוך כדי ניצול מחושב של תנאי-הקרקע הנוחים-להגנה, נהרות, ביצות והרים. לפיכך, אין אפשרות כי בשלב הראשון ילוו התוקפים בתותחי-כינון-ישיר. מיד לאחר שהם חוצים מכשולי-מים או ביצות, נאלצים הרגלים לפלס לעצמם דרך, בהישענם אך ורק על עצמתה של אש-הרגלים. תפישתם של "ראשי-גדה" ראשונים בעבר-ההוא של הנהר מושגת דוקא תודות להפעלתם המושכלת של אמצעי-האש של הרגלים. באזורים מיוערים-ביצתיים או הרריים-מכוסים-צמחיה חייבות יחידות-המשנה הרובאיות לפעול עצמאית; ואף במקרה זה תלויה הצלחת ההתקפה בניצולו הכל-צדדי של נשק-הרגלים.

בהתחשבה בערכו של נשק-הרגלים בקרב התקפה, היתה היחידה "X" מכינה את עצמה לבאות ועורכת אימונים-טקטיים פלוגתיים בשילוב ירי-קרב. מפקד היחידה, הפולקובניק קירילוב, הציב לו כמשימה עיקרית באימונים אלה לתת אפשרות למפקדי המחלקות והפלוגות להתנסות בארגון ובניהולו של הקרב, במהלכה של הבקעה רצופה ובולת-נפסקת של מערך-הגנה עמדתי, אגב ניצול מלוא עצמתה של אש הרגלים. סיכומי-שלי-דבר, הפלוגות חייבות היו להפגין את כושרן לשלב אש

(1) אמצעי-הגברה — בלשון-הצבא הרוסית (והצרפתית) — כלי-הנשק המסייעים ויחידות-המשנה המקצועיות המוקצים ליחידה הנתונה, להגברת יכולתה במילוי המשימה שהוטלה עליה. — המערך.
(2) "תקע" — "תיבת קורות ועפר" — נועד למסור את הביטוי הרוסי שתרגומו המילולי הוא: נקודת-אש עשויה-עצי-ועפר. — המערך.
(3) שם טאטאר, שרשיו ערביים: "ערך אללה", שפירושו "דעת אלוהים". — המערך.

היתקלות מהיר-קצב. לא חלף זמן והפלוגה כבר נמצאה במקום שנקבע לה, שם הציב לפניה מפקד-הגדוד פטרוב משימת-אימון טקטית חדשה.

משעמד הלויטנט-הבכיר גאריפולין על טיב הסביבה, ומשחקר את נתיבי-הגישה אל מערכת-הגנתו של ה"יריב", החליט לתקוף, כשמבנה-הקרב של פלוגתו ב"זוית אחורה". וזאת, מאחר שבשני אנפיה של גורת-ההתקפה היתה צמחיית-שיחים גבוהה, ואילו באמצעה — שטח ביצה. בהתאם למבנה פני השטח בוצרה עמדת ההגנה של ה"יריב" ואורגנה מערכת-האש. שדות-מוקשים וגדרות-תיל דוקרני, נמצאו, כאמור לעיל, משני עבריה של הביצה, ולכאן כוונה גם עצמתה של האש. בראש וראשונה העתיק הלויטנט-הבכיר גאריפולין את מחלקות-המקלעים אל אנפי הפלוגה. הרגמים נערכו בקרבת מוצב-התצפית הפלוגתי, למען יוכלו לתמרן בנוחיות יתר, בכיוונים הנחוצים, במסלול התעופה של המרגמות.

נקודת-המוצא לקראת ההתקפה נתפשה במרחק של 400 מטר מתחום ההסתערות. במרחב זה סומנו שלושה תחומי-ביניים, מפקדי-המחלקות הודיעו למפקד על הופעת המטרות: — צופי אויב, מקלעים-קלים, תת-מקלעים בודדים ותותח-כינור-ישר. מפקד-הפלוגה עמד מיד על טיבו של מצב-הקרב וקבע משימות-אש: את הרגמים כיון אל צות התותח, את המקלעים-הבינוניים — אל המקלעים-הקלים של היריב. הצלפים פתחו באש על הצופים והתת-מקלעים. חלוקתה המושכלת של האש איפשרה לגאריפולין להניע במהירות קדימה, עד התחום הראשון, אף את המחלקות-הרובאיות.

לפי נתוני המצב (מטעם הפיקוד על התרגיל) היתה האש הארטילרית "זוחלת ומתקדמת" בהדרגה מן החפרה הראשונה, ונעתקת לעומק היריב. המקלעים והרגמים של התוקפים — שוב היה כוחם אתם. בהשתמשם בחיפוי החזק הניתן על-ידי אש זאת, היו הרובאים מתקדמים, מחלקות-מחלקות, אל תחום-הביניים השני, ומתחפרים בריבמוקם. מחלקתו של הלויטנט אוסין, שהתקדמה באמצע, ניגשה סמוך אל הביצה, ואילו המחלקות שבאגפים (מימין — מחלקתו של הלויטנט יאראמין; ומשמאל — של הלויטנט פוגין) החלו מתבלטות באופן מוחשי קדימה. באגפים, כמקודם, נעו המקלעים.

כפי שניתן היה לצפות, החלה התנגדות-האש של ה"יריב" גוברת והולכת. הסימן לכך היה הופעתן של מטרות חדשות — חמישה מקלעים קלים, ולמעלה מארבעים דמויות-חזה. המענה לא איחר לבוא. הרגמים פתחו מיד באש אל החפרה. המקלעים-הבינוניים היו מטיחים אש אלכסונית-אוגפת אל המקלעים-הקלים. הרובאים ירו אש-מטחים אל הקבוצות השונות של מטרות-חזה. באופן כזה היו משיגים כל הזמן עדיפות-אש.

עד-מהרה הופיעו כמאה מטרות שונות. הפעם החלו כל הרובאים, המקלעים והרגמים יורים בעת-ובעונה-אחת. מאות כדורים עפו אל המטרות. מרביתן נפגעו.

החלה ההתכנסות בתחום ההסתערות. כאן עסקו עתה בתספוקת התחמושת, ובפירוט התפקידים במסגרת המשימה. למפקדי המחלקות והכיתות הרובאיות סומנו עתה להתקפה גזרות מדויקות "משלהן" בחפרת ה"יריב"; הרגמים היו יורים ללא-הרף אל חפרתו הראשונה של ה"יריב".

לבסוף ניתן האות להסתערות. הפלוגה כולה קמה בעת-ובעונה-אחת והחלה צועדת בצעד מזורז. שוב נראו מטרות לעשרות. המקלעים-הבינוניים קיימו אש מן האגפים, הרובאים והמקלעים-הקלים — ירו תוך-כדי-הילוך; הרגמים העתיקו עתה את אשם אל החפרה השנייה.

בדרך נתקלים בגדרות-תיל. הרובאים משליכים עליהן מחצלות וקרשים. המקלעים-הקלים מחפים על כיתותיהם לשם חצייתם המהירה של שדות-מוקשים. מחלקתו של אוסין מתחילה צולחת את הביצה. עד לחפרה כ-70 מטר. הכל, בקריאת "אורה", הסתערו בכידונים. המקלעים הגבירו את אשם על תעלות-הקשר. במרחק 25 מטר הוטלו לתוך החפרה רימוני-יד. קצב מרוץ ההסתערות הלך וגבר. הרובאים והתת-מקלעים, וכן נושאי המקלעים-הקלים, היו מזלגים במישרין על החפרה ומוסיפים לנוע קדימה. ושוב טעינה-מחדש, וירי-מטח-תוך-כדי-הילוך אל המטרות הצצות. לפני חזית מחלקתו של פוגין התרוממו 45 מטרות — הן סימנו את קבוצתו של ה"יריב" העורכת התקפת-נגד. המקלעים העתיקו לכאן את אשם, רובאי המחלקה פתחו באש מטחים. הצלחתה של התנועה הבלתי-נפסקת הובטחה. בא רגע שיא-התגברותו של קצב אש הרובאים, התת-מקלעים, והמקלעים הקלים התוקפים. דבר זה נוצל לטלטלתם קדימה של המקלעים-הבינוניים, והם הובלטו, כמקודם, באנפי הפלוגה. עתה היו הם מחליפים עמדות מקלע-מקלע כדי לנוע יחד עם הכיתות הרובאיות. באופן כזה היו הם מספיקים להדביר מטרות חוזרות ומתגלות בירותם אש לאורך תעלות-הקשר, תוך-כדי פיזור לרוחב החזית. ההתקפה על החפרות השנייה ושלישית — אף היא בוצעה בשטף; אף כאן גילו החיילים מידה גבוהה של אינטנסיביות האש.

בשיחת-הסיכום, שנערכה על-ידי מפקד-הגדוד פטרוב, צוין, כי הפלוגה השיגה את מטרת האימונים שהוטלה עליה על-ידי הפיקוד, כי המחלקות סיגלו לעצמן ברהיטות את התביעות שבשילוב אש ותנועה, והפעילו את עצמת אשן בחריצות — דבר החשוב עד-מאוד בשביל לודא התקפה מבקיעה-לעומק על מערך-הגנה של יריב.

ב. ניהול-ושליטה בקרב פלוגה

היחידה הרובאית "א" עסקה בהתכוננות נמרצת לקראת התקפה שעמדה להיערך. מפקד הרגימנט, הקולונל-לויטננט קורוטקי, החליט הפעם לקיים שיחות-בירור-הכנה מיוחדות למפקדי הפלוגות, במגמה להקנות להם שורה של הנחיות בעניין ארגון ניהולו של הקרב לכל משך ההתקפה. ההכרח שבצעד שכזה — שתי סיבות היו ביסודו. ראשית, מסע-ההתקפה העתידה נועד להתפתח על פני שטח המכוסה גושי-ער צפוף והחצוי נהרות רדודים עקלתוניים. בתנאים אלה נדרשה מכל פלוגה היכולת לפעול אף בהינתקה משאר יחידות-המשנה של הרגימנט. שנית, לפי נסיון קרבות עברו ראה מפקד-הרגימנט כי בפלוגות טרם הוסדרו עד תום אי-אלה פרטים במנגנון ניהול-ושליטה על מחלקות ואמצעי-האש. כתוצאה, לא יכלו מפקדי-הפלוגות להשפיע השפעה פעילה דיה-הצורך על מהלכו של הקרב.

כאישור למצב-דברים זה שימשו פעולותיה של פלוגת לויטננט-בכיר רומאנוב. לאחר צליחתו של הנהר אודר התקדמה פלוגה זו, שהיתה מתקדמת בהסתר ביער, יותר מיחידות משנה שכנות. אגפה הימני נמצא חשוף. אל אגף זה, מבעד מחסים, קיימו אש תת-מקלעני האויב; ובאותה סביבה עצמה הובחן בתנועתו של קבוצת לא-גדולות של חיל-רגלים גרמני.

מפקד-הגדוד הסיק את המסקנה כי היריב מכין התקפת-נגד באגף הימני של פלוגת רומאנוב, כשכונתו, כנראה, לנתק יחידת-משנה זו. מצב-הקרב הפך חמור למדי לגבי הפלוגה. הכרח היה להקדים את האויב. מפקד-הגדוד דאמץ-אנקו, ציוה על פלוגתו של לויטננט-בכיר רומאנוב ועל פלוגת לויטננט מורוצ'וב, לשנות מיד את כיוון ההתקדמות ולכתר את קבוצת התת-מקלענים הגרמניים בעקפן אותה משני עברים. הלויטננט מורוצ'וב קיבל את הפקודה למועד ופלוגתו החלה עוקפת את היריב. רץ המגיד, שנשלח אל האגף השמאלי, נהרג בדרכו. הפקודה אל לויטננט-בכיר רומאנוב לא הגיעה והוא הוסיף לנוע בכיוון הקודם. קשר אלחוט לא היה. החצוצרות הקטנות, ששימשו כאמצעי לאיתות-צלילים, אף הן לא הצליחו להקים את הקשר עם המגיד: קולן היה נבלע בהדהוד הירי.

הזמן חלף. מפקד הגדוד, שהתמיד בתקיפות בשאיפתו לסכל את מזימת האויב, שלח אל פלוגת לויטננט-בכיר רומאנוב את סגנו — והלו הוא אשר מסר את הפקודה. אלא שכאן נתברר כי ללויטננט-בכיר רומאנוב לא היה אותה שעה אלא רץ אחד, אשר יכול היה להעביר את ההודעה למחלקה השלישית בלבד. לא היה קשר לא עם המחלקה הראשונה ולא עם המחלקה השנייה (ששימשה ציר-מכון לתנועת הפלוגה). האיתות-הצלילי, מאותה סיבה עצמה כבגדוד, לא נתן כל תוצאות. מפקד-הפלוגה נאלץ היה לאוץ אל המחלקה בעצמו. עד שהגיע בריצה עדיה, כבר החלו התת-מקלענים הגרמניים בהתקפת-הנגד, הדפו במידת-מה את המחלקה הראשונה ויצאו

לעורפה של הפלוגה. יחידתו של רומאנוב נאלצה להילחם בכיתור, ונגרמו לה אבידות ניכרות.

מפקד-הרגימנט, הקול-לויט קורוטקי, ניתח מקרה זה בפרוטרוט בשיחות ההכנה עם הקצינים. בדבריהם העלו מפקדי-הפלוגות עובדות נוספות מנסיון הקרבות, שאישרו את מחשבותיו של מפקד-היחידה.

לויטננט-בכיר וארין, למשל, הזכיר קרב אחד, אשר בו לא הצליח זמן רב להקים קשר עם מפקד מחלקה אחד, אף כי החיילים ראו בבירור את אותותיו של מפקד הפלוגה; כפי שנתברר לאחר-מכן, היה החייל המשקיף אל האותות הרוג, ובמקומו לא מונה איש.

במגמה להבטיח כי הניהול-השליטה של הפלוגה "ידפוק" בקרבות הצפויים בשטח המיוער, קבע מפקד-הרגימנט שורה של הנחיות. ראשית כל, הציג את הדרישה כי כל חייל וסמל ידעו את משימת הקרב של הפלוגה לכל פרטיה, ואילו סגל הקצינים — את משימת הגדוד והרגימנט. דבר זה צריך היה לסייע ליחידות-המשנה לפעול בבטחה, למקרה שתינתק הפלוגה מן הרגימנט או מן הגדוד. לאחר זאת ציוה הקולונל קורוטקי להשיג עבודת-צוות רהוטה בחוליות-הפיקוד-והניהול, להכין רצי חליפין ולהפעיל נכונה את אמצעי-הקשר הפשוטים ביותר. כך, למשל, האיתות באמצעות חצוצרות ומשרוקיות אינו מתאים בתנאים של אש ארטילריה עזה, ביער, השימוש בזיקוקין הנו חסר-תכלית — אותות אלה לא יראה איש. אמצעי הולם יותר לניהול-ושליטה על קרב ביער הוא ה"סימניות", הנראות כאן למרחקים עד ל-50 מטר. למען יפעל האיתות באמצעות סימניות באופן מהימן, נקבעו מוצבי-ביניים, אשר חזרו על התשדורת ומסרון הלאה, מכל חייל נדרש לזכור היטב את האותות שנקבעו בפלוגה.

אחד ממפקדי הפלוגות הציג "סימנית", המורכבת משלושה סרגלים המחוברים אל ידית ארוכה. צירופי תנוחותיהם השונות של הסרגלים אפשרו למסור עד לעשרים פקודות מוסכמות. המתקן הזה אושר, בקרב הפלוגות נקבעו אותות מספר, שהיו משותפים לרגימנט כולו. כל חייל, משראה את האות והבין אותו, חייב היה בריבמקום לחזור עליו בקול רם, והוטל עליו במפגיע להעבירו הלאה לאורך שרשרת ה"שכנים".

לוח-האותות הפלוגתי בנוי היה בתבנית של מרובע המחולק למאה משבצות. באופן כזה, היו בכל שורה 10 משבצות. הספרור — מ"1 ועד 10 — ערוך היה אופקית ואנכית גם יחד. לשון אחד, ניתן היה לציין כל משבצת בעזרת שני מספרים — ובאמצעות אלה היו מוסרים פקודה זו או אחרת. למשל, שעה שצריך היה מפקד הפלוגה למסור על "מחלקת-המקלעים להתקדם", היה פוקד "6 ו-7".

(1 מעין סימפונים-שליד קטנים, בנייטלטול. — המער.)

המאות, בשנותיו את תנוחת הסרגלים, היה מעביר מספרים אלה למבצעי פקודתו של מפקד-הפלוגה.

לצורך ההתאמנות של חוליות-הפיקוד-וניהול הפלוגתיות היו מפקדי-הגדודים מקיימים אימונים מיוחדים בשדה, אגב מציאת פתרון לבעיות-טקטיות שונות. באימונים אלה היו משתתפים כל מפקדי-הפלוגות, על חוליות-הפיקוד-וניהול שלהם, וכן מפקדי-המחלקות. מלבד זאת, קראו מכל מחלקה שני חיילים, שאותם היו מכינים להחלפת הרצים, למקרה יציאתם של הללו מכלל פעולה. סופית, נבדקה רהיטותו של ניהול הקרב והאש באימונים-טקטיים פלוגתיים שנערכו תוך ירי-קרב. התוצאות היו חיוביות.

עד לתחילת מסע-ההתקפה נותרו עוד ימים אחדים. על יסוד נסיון מימים-עברו, החליט מפקד-הרגימנט להקדיש יום שלם למאמץ שהבנת משימת-הקרב תגיע עד אל החייל-הטוראי ממש. לצורך שיחות עם החיילים הוכנו תבניות-דמאים של אותו קטע ממערכת-ההגנה האויבת אשר עליהם הוטלה הבקעתו. מלבד זאת, הראו למפקדי-הכיתות, ממוצב תצפיתו של מפקד הפלוגה, את כיוון התנועה, באופן כזה, ניתן בעוד-מועד לחיילים ולסמלים תדרוך כיצד צריך להתפתח מסע ההתקפה.

הקרב החל. בשעות המוקדמות של הבוקר החל הרגימנט של הקולונל קורוטקי צולח את הנהר שפרה. במקום הצליחה זרם הנהר בשני אפיקים. הראשונים הגיעו אל האי שבין זרועות-נהר האלה שתי מחלקות מפלוגתו של לויטננט-בכיר רומאנוב. אתו היה אף מפקד-הפלוגה עצמו. באמצעות אש-מקלעים מן הגדה האחרת חסמו הגרמנים את הדרך בפני המחלקה השלישית. לא היה עם לויטננט-בכיר רומאנוב באי לא מכשיר אלחוט ולא קשר טלפוני. הרצים לא יכלו לשוב ולחצות את הנהר במהירות. והנה כאן היתה הסימנית לתועלת. היא סייעה לרומאנוב להתקשר עם מפקדה של מחלקת-המרגמות המסופחת אליו ולפקוד עליו כי יפתח באש על שני מקלעי היריב שהופיעו.

מפת-האש היתה מוצלחת. היא אפשרה ללויטננט-בכיר רומאנוב לטלטל אל מקום-הימצאו אף את המחלקה השלישית. בחיפוייה של אש המקלעים והמרגמות החלה הפלוגה צולחת את זרועו השניה של הנהר. מוצב-תצפיתו של מפקד הפלוגה נשאר עדיין על האי, ואילו הקשר עם המחלקות קיים בטוחות באמצעות האיתות-החזותי. משרק נתפש "ראש הגדה" בגדת האויב, צויה רומאנוב על הרגמים לחצות את הנהר ולהגיע אל האי; ועד-מהרה פתחו הם באש מהעמדות החדשות. בינתיים עבר מפקד-הפלוגה אל "ראש הגדה" שנכבש והוליד את יחידת-המשנה שלו להסתערו על חפרת היריב הראשונה, המרוחקת כדי 150 מטר מן הגדה. בנצלן את הצלחתה של הפלוגה הראשונה, החלו שאר יחידות-המשנה צולחות בהצלחה את תחום המים.

הקרב נמשך. פלוגתו של לויטננט-בכיר רומאנוב החלה מעמיקה-וחודרת אל תוך מערכת הגנתו של האויב. קשר טלפוני עם המג"ד לא היה, הפלוגה השכנה, משחצתה את הנהר, נקלעה באש המקלעים הגרמניים ותפסה מחסה ליד הגדה. למג"ד דאמצ'אנקו חיוני היה להסב ללא-דיחוי את פלוגתו של רומאנוב ימינה, כדי לשבור, ע"י מהלומת אגף, את התנגדותו של היריב. אך מאותו מקום בו נמצאו הרצים של פלוגת רומאנוב לא ניתן היה להבחין באותות שהמג"ד היה מאותו באמצעות סימנית.

באותו רגע נודמנו בגדה שני סבלי-תחמושת מפלוגתו של רומאנוב. משראו את הסימן-הקורא המיוחד לפלוגתם, שמו מיד לב אליו. עד-מהרה ראו הסבלים והכירו כי המג"ד מוסר את הפקודה: "הפלוגה תיסוב ימינה". מיד רץ אחד מהם והודיע למפקד הפלוגה. לויטננט-בכיר רומאנוב שלח מיד את רצו אל המקום בו נתקבל האות, ובעת ובעונה אחת החל ממלא את הפקודה. מחלקת-המרגמות פתחה באש אל מערכת-ההגנה האויבת שלפני חזיתה של הפלוגה השכנה; לאחר זאת באה מהלומה נמרצת של שתי מחלקות-רובאיות על אגף ההגנה הגרמנית. העזרה שהוגשה על-ידי פלוגת רומאנוב אפשרה לשכן לבצע התקדמות מהירה.

לצורך ההגנה על החפרה השניה הספיק האויב להוציא מן העתודה ולטלטל קדימה קבוצת תת-מקלעים ומקלעים אחדים. פלוגתו של רומאנוב, שקרבה אל החפרה, נפגשה באש עזה. בכל זאת, בסיועה של מחלקת-המרגמות, הוסיפו הרובאים להתקדם. כעבור זמן מועט פתחו התת-מקלעים הגרמניים בהתקפת-נגד. לויטננט-בכיר רומאנוב אותה מיד למחלקות אות כללי: "לעצור, להדוף את התקפת-הנגד באש". כל חייל, בראותו אות זה, היה מקבלו פקודה — ומעבירו בקול רם לאורך השרשרת. באש-מטחים מלופדת של כל המחלקות פוזרו הגרמנים, והפלוגה חידשה את התקדמותה.

חוליית-הפיקוד-וניהול של מפקד הפלוגה מורכבת היתה מששה אנשים: צופה, מאותו, וארבעה רצים מטעם מפקדי המחלקות (כולל מחלקת-המרגמות). במשך כל מהלכו של הקרב עבדה החוליה עבודת-צוות מתואמת, היתה מעבירה במהירות את הפקודות עד אל המחלקות, והיתה משתמשת באיתות-החזותי שימוש מושכל.

צינוגרפיה רינדזונסקי

הצינוגרפיה לשביעות רצוןך

15 שנות עבודה עם הוצאת "מערכות".

תל-אביב, רח' הקישון 6, טלפון 66548

מדף הספרים

כ ל י

- 1) ANISIMOV, O.: THE ULTIMATE WEAPON, REGNERY, CHICAGO, 1954, 163 p., Ill., \$ 3.50.
הגשק האחרון, לדעת המחבר, הוא לא הפצצה האטומית, אלא התעמולה. הספר נסב על מסקנותיו באשר לבעיית השימוש בתעמולה בהתמודדות בין שני הגושים המדיניים היריבים בעולמנו.
- 2) GAUCHE, GEN. C.: LE DEUXIEME BUREAU AU TRAVAIL, AMIOT-DUMONT, PARIS, 1954, 600 frs.
זכרונותיו המרתקים של מי שהיה ראש "המשרד השני", אגף המודיעין במטכ"ל הצרפתי, בשנים הגורליות 1940—1935.
- 3) JOHNSON, J. C.: PHYSICAL METEOROLOGY, THE TECHNOLOGY PRESS AND JOHN WILEY & SON, N.Y., 1954, 393 p. Ill., \$ 7.50.
הספר דן במדע המטאורולוגיה, שהוא גם מעניינו של איש הצבא.
- 4) MUHLEN, N.: THE RETURN OF GERMANY, REGNERY, CHICAGO, 1954, 310 p., Ill., \$ 4.50.
חזרתה של אמריקאי על תקומתה של גרמניה של אחר מלחמת העולם השנייה, וסיכויי ארץ זו להקים לעצמה ממשל דמוקרטי משלה.
- 5) PANIKKAR, K. M.: ASIA AND WESTERN DOMINANCE, SIMSON SHAND, LONDON, 1954, 530 p., 30 s.
מי שהיה ציר הודו בסין הקומוניסטית, וכעת משמש כשליח ארצו במצרים, מסכם את תולדות השלטון המערבי באסיה, ותוצאותיו, בתקופת 1945—1498.
- 6) TAYLOR, G. (EDITOR): GEOGRAPHY IN THE TWENTIETH CENTURY, THE PHILOSOPHICAL LIBRARY, N.Y., 1954, 661 p., \$ 8.75.
השיגיה, מגמותיה, והשפעתה של הגיאוגרפיה על העולם בן-זמננו.

י ב ש ה

- 1) FULLER, MAJ.-GEN. J.F.C.: DECISIVE BATTLES OF THE U.S.A., THE BEECHHURST PRESS, N.Y., 1953, 416 p., \$ 6.00.
תולדות המערכות המכריעות בהן השתתפו ארצות הברית, ביבשת אמריקה ומחוצה לה, מאז מערכת טרנטון (1776) ועד למערכת יער הארגונים (1918). המחבר הוא בין הדגולים בסופרים הצבאיים בעולם.
- 2) GUGELER, CAPT. R. A.: COMBAT ACTIONS IN KOREA, COMBAT FORCES PRESS, WASHINGTON, 1954, 272 p., Maps, \$ 5.00.
מלחמת קוריאה ולקחה מסוכמים ע"י קצין-ח"ר. ספר שזכה להערכה ניכרת מאוד בארה"ב, והנו ראוי לה, ללא ספק, בגלל ניתוחו המקיף והחודר את הישגיו וכשלונותיו של הצבא האמריקאי. קריאת-חובה לכל איש-ח"ר — וגם לאחרים.
- 3) LANZ H.: GEBIRGSJAEGER, PODZUN VERLAG, BAD NAUHEIM, 1954, 344 S., 412 Abbildungen, DM 12.—.
תולדות גייסות ההרים הגרמניים במלחמת העולם השנייה.

- 4) MEIDLING, LT.-COL. G. A.: ENGINEERS OF THE SOUTHWEST PACIFIC, 1941—45, VOL. VI., (Airfield and Base Development), Superintendent of Documents, U.S. Govt. Printing Office, Washington, 1954, 559 p., Ill., Maps, \$ 6.25.

מבצעיו של חיל-ההנדסה האמריקאי, ביחוד באשר לבניית שדות-תעופה, בדרום-מערב האוקיינוס השקט, במלחמה נגד יפן.

- 5) MEIER-WELCKER, DR. H.: DEUTSCHES HEERWESEN IM WANDEL DER ZEIT, WEIZACKER VERLAG, AROLSSEN, 1954, 143 S., DM 5.80.

התפתחות הצבא הגרמני בצורותיו השונות, מאז אמצע המאה ה-17 ועד ימינו. סיכום קצר — פרי עטו של קצין-מטה גרמני לשעבר.

- 6) TASCHENBUCH FUER SCHWEIZERISCHE WEHRMAENNER, VERLAG HUBER & CO., FRAUENFELD, Illustriert, 1954.

מהדורה חדשה של ספרון-כיס מקצועי, קטן-ממדים ותכליתי, המיועד לשימושם של חיילי הצבא השביצרי.

ר י נ

- 1) BURGESS, E.: ROCKET PROPULSION, MACMILLAN, N.Y., 1954, 235 p., Ill., \$ 4.50.

הוצאה אמריקאית של ספר אשר נכתב ע"י מומחה אנגלי בשטח התעופה. נושא הספר: הנעה ע"י רקטות.

- 2) CAIDIN, M.: WORLDS IN SPACE, H. HOLT, N.Y., 1954, 212 p., Ill., \$ 4.95.
- סיכום המחקר שבוצע עד עתה כהכנה לטיסה בחלל הקוסמי; תיאור הבעיות והמגמות בשטח זה. הספר כתוב בשפה מובנת לכל, ומלווה תמונות רבות.

- 3) STEMMER, J.: RAKETENANTRIEBE, SCHWEIZER DRUCK UND VERLAGSHAUS, ZUERICH, 1953, 523 S., 206 Abb., 9 Tafeln.

ספר שביצרי מקיף, מלא תמונות ותרשימים, על הנושא אשר בו דנים גם שני הספרים הקודמים הנזכרים לעיל. המחבר מקדיש מקום ניכר לתיאור כלי-הגשק המונעים ע"י רקטות, ששוכללו בעשר השנים האחרונות.

א י

- 1) BLAIR C.: THE ATOMIC SUBMARINE AND ADMIRAL RICKOVER, H. HOLT, N.Y., 1954, 369 p., Ill., \$ 3.50.

ביוגרפיה של האדמירל ריקובר, יו"ם הצוללת האטומית הראשונה. ספר מעניין, שזכה אמנם, ונראה שבצדק, לקבלת-פנים קריה, בגלל חוסר האובייקטיביות שבו.

- 2) THEOBALD, R.-ADL. R. A.: THE FINAL SECRET OF PEARL HARBOUR, DEVIN-ADAIR, N.Y., 1954, 202 p., \$ 3.50.

ניתוח נוסף של שואת פירל-הרבור, בה נפגעו קשות, בדצמבר 1941, הצי האמריקאי ע"י התקפת-פתע יפנית. לדעת המחבר, אותה הוא מנסה להוכיח, אשם הגנרל רוברט המנוח, במידה רבה, באסון שקרה את הצי, שהוא היה מפקדו העליון.

- 3) WARREN, C.E.T. & BENSON, J.: THE MIDGET RAIDERS, WILLIAM SLOAN, N.Y., 1954, 318 p., Illustrations, \$ 4.50.

מהדורה אמריקאית של ספר אנגלי המתאר את מבצעי הטורפדות-המאוישים וצוללות-הנגס הבריטיות במלחמת-העולם השנייה. אחד הספרים המרתקים ביותר שנכתבו אי-פעם על המלחמה בים.

"שכון"

חברה לשכון עובדים בע"מ

חברת "נוע" בע"מ

המוסד להספקה
לתחבורה הקואופרטיבית בישראל

בנק הפועלים בע"מ

כל עסקי בנק

הבנק של האדם העובד והיוצר

כ"ג 12

לכבוד

מ/36183

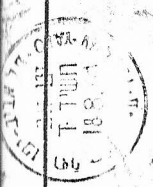
גולדברג דן

רח" לאגרדיה 37

יד אליהו

חל-אניב

סולל-בונה

משרד המלחמה

חיפה